

GANİMET SAVAŞLARI

Bütün İktidarlar Zalimdir

- Tarihi Roman -

M. Mehmet Ünver

GANİMET SAVAŞLARI

Bütün İktidarlar Zalimdir

Tarihi Roman

M. Mehmet Ünver

 Cinius Yayınları

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	09
Yazarın Ön Sözü	12
001. Kur'an, İncil ve Tevrat'a göre yaratılış	23
002. Güneş ve Ay.....	26
003. Yeryüzünden kaçış.....	29
004. İblislerin saltanatı	32
005. Cennette isyan	33
006. Cennetin havuzları	36
007. Havva	39
008. Kâbe'nin sessizliğinde.....	44
009. Barış şehri Mekke	45
010. Taşların tanıklığı.....	47
011. Fil Vakası.....	49
012. Mekke savunması ilahlara emanet	54
013. Abdulmuttalib bin Haşim.....	55
014. Muhammed b. Abdullah (Miladi 571).....	59
015. Hilful Füdul Cemaati (Miladi 590)	61
016. Hatice binti Hüveylid	64
017. Hatice'nin ticari hayatı.....	65
018. Hatice Muhammed'e yanında iş verdi	66
019. Hatice ile Muhammed'in evliliği.....	69
020. Ukâz Panayırı	70
021. Ümeyye b. Ebi Salt	72
022. Erken gelen Peygamber.....	74
023. Muhammed'in amcası Abduluzza ile yakınlığı	75
024. Hacerül Esved taşının yükselişi	76
025. Hira'nın gölgesi	76
026. Muhammed değişiyor	78
027. İlk vahiy (Miladi 610).....	79
028. Varaka b. Nevfel'in yorumu	80
029. Peygamberliğin ilanı (Miladi 613).....	82
030. Kâbe'nin şahitliğinde.....	83
031. Gizli çağrıdan açık davete.....	86
032. Safa tepesinde amcaya okunan lanet.....	87
033. Kölelerin yükselen umudu Zeyd b. Hârise.....	88
034. Peygamberlik benim hakkımdı	90

035. Allah'ın kızları Lat, Menat ve Uzza	90
036. Köleler üzerinde artan baskılar	93
037. Yâsir ailesi ve Sümeyye'nin öldürülmesi	94
038. Ebu Bekir'den azat etme hamlesi	95
039. Eşrafla temas ve Kâbe'de tahkir	97
040. Kâbe'nin gölgesinde	99
041. Ebu Tâlib hattı ve açık siyasî gerilim	100
042. Mekke'nin bilge adamı Nadr b. Haris	102
043. Hahamlardan cevabı bilinmeyen üç soru	103
044. Amr b. Hişam	105
045. Haram Aylar	106
046. Yalancı Peygamber	107
047. Nadr' b. Haris'in rüyası	109
048. Muhammed'in kısırlıkla itham olunması	111
049. Osman b. Avf'ın Müslüman oluşu	113
050. Habeşistan'a ilk göç	113
051. Garanik olayı	114
052. Şeytan Ayetleri ile gelen barış	115
053. Kureys'in Dâru'n Nedve meclisi	117
054. Ayın ikiye yarılma mucizesi	119
055. Hamza b. Abdulmuttalib'in Müslüman oluşu	120
056. Ömer ibni Hattab	120
057. Ömer'in Müslüman oluşu	122
058. Boykot yılları	122
059. Boykotun gölgesinde	124
060. Boykotun derinleştiği yıllar	124
061. Boykotun çözülüşü	126
062. Kayıplar yılı	127
063. Kardeşler Arasında	128
064. Taif Ziyareti	130
065. 1. Akabe Biatları	131
066. Mirac olayı	133
067. Ebu Bekir'in teslimiyeti	135
068. Namaz	136
069. 2. Akabe Biatı	138
070. Medine'ye göç	139
071. Mekke'den Kaçış	141
072. Kuba'ya varış	142
073. Medine'de yeni hayat	145
074. İlk Ezan	146
075. Aişe ile Muhammed'in evliliği	148
076. Medine Vesikası	149
077. Medine Muhammed'in inisiyatifinde	151

078. Yahudiler ile ilk tartışma	153
079. Kur'an ile Tevrat'ın kavgası	154
080. Söz kimin elinde?	156
081. Köşkte gece toplanan meclis	159
082. Savaş ayeti	160
083. Yağma için gönderilen seriyyeleri	162
084. Ka'b b. Eşref ile pazaryeri mücadelesi	162
085. Suffe talebeleri	163
086. Ümeyye b. Halef ile karısı	164
087. Nahle baskını	165
088. Mekke'den gelen tehdit mektupları	168
089. Muhammed'in kiblesi tekrar değişti	170
090. Müslümanlara oruç tutma emri	171
091. Bedir'de kervan yağmalama planı	172
092. Ömer'in can sıkıntısı	175
093. Mekke'nin serveti tehdit altında	176
094. Allah için savaşmak mı hayırlı, yoksa oruç tutmak mı?	177
095. Ebu Süfyan kervanı yağmadan kurtardı	177
096. Üç bin savaş meleği sözü veren vahiyler	180
097. Bedir'de elde edilen parlak zafer	181
098. Bedir'de yolun sonuna gelenler	185
099. Bedir'de söz verip savaşa gelmeyen melekler	186
100. Bedir'den elde edilen ganimetin taksimi	188
101. Medine'de ölümle gölgelenen zafer	191
102. Ebu Süfyan ile karısı Hind	192
103. Ka'b b. Eşref'in Mekke sokaklarındaki yalnızlığı	194
104. Muttalib ve Atike'nin ağıtlı evi	194
105. Cennette göğüsleri tomurcuk huriler	195
106. Ganimetin gözalan büyüğü	197
107. Ka'b'ın Mekke'deki karşı faaliyetlerine müdahale	199
108. Abduluzza'nın ölümü	200
109. Kaybolan peygamber Ümeyye b. Ebi Salt	201
110. Bedir'in bereketiyle evlenen Ali	203
111. Kuzu postu giyinmiş kurtlar	204
112. Zeyneb'in kocası Ebul As için yolladığı fidye	205
113. Osman'ın çifte saadeti	206
114. Muhammed Medine Vesikası'nı attı	208
115. Kaynukaoğulları kuşatması	210
116. Ka'b b. Eşref suikastı	213
117. Her şey değişiyor, yeni bir dil başlıyor	214
118. Hasan b. Ali'nin doğumu	215
119. Kureys'in intikam hesapları	216
120. Vahşi ile özgürlük pazarlığı	218

121. Uhud'a yürüyüş.....	219
122. Uhud Savaşı	222
123. Hamza'nın Düşüşü	224
124. Uhud Dağı'nda çözülüş	225
125. Uhud hezimetini sonrası Medine'ye dönüş	229
126. Abdullah b. Übeyy	231
127. Uhud savaşından sonraki gelişmeler	233
128. Halid b. Süfyan suikastı	233
129. Zeyd b. Harise ile Zeyneb binti Cahş	235
130. Amir b. Sasaoğulları	236
131. Bir-i Maune katliamı	238
132. Müslümanların ödemesi gereken kan diyeti	239
133. Nadiroğulları'na kurulan komplo	240
134. Nadiroğulları'na tanınan mühlet	241
135. Nadiroğulları kuşatması	243
136. Nadiroğulları sürgünü.....	244
137. Nadiroğulları ganimeti.....	246
138. Hüseyin b. Ali'nin doğumu	248
139. Tesettür	249
140. Zeyd ile Zeyneb binti Cahş'ın boşanması	251
141. Zeyneb binti Cahş ile Evlilik	252
142. Kurayzaoğulları	256
143. Abdülhakem ile Reyhane'nin düğünü	258
144. Müstalikoğulları	259
145. Gölgede ders, tozda haber	261
146. Kerpiç evlerde ganimet hesapları	263
147. Müstalikoğulları üzerine sefer	266
148. Sahte mucizeler.....	267
149. Müreysi Suyu'na doğru	268
150. Müstalikoğulları bozgunu	270
151. Müstalikoğulları ganimeti	271
152. Müreysi Suyu başında yaşananlar	273
153. Müstalikoğulları mülkünde yaşananlar	274
154. Müstalikoğulları köyünden Medine'ye dönüş	276
155. Kayıp gerdanlığın hikmeti	277
156. İfk olayı	279
157. Dedikodu ve entrikalar şehri Medine	280
158. Dedikodularla yüzleşen Ayşe ve Muhammed	282
159. İftira edenlere ceza	284
160. Medine'de günlük yaşam	287
161. Kadınlar sizin tarlanızdır.....	289
162. Hendek Kazıları	290
163. Hendek Savaşı.....	291

164. Kuşatmada yaşanan zorluklar	293
165. Gatafanlılara rüşvet teklifi	295
166. Hendek'te bir casus Nuaym b. Mesud	296
167. Mekke ordusunun nifakla imtihanı	296
168. Ebu Süfyan'ın beyhude çırpınışı	297
169. Nifak ateşinin büyüdüğü an	298
170. Sebt gölgesinde çatlayan ittifak	299
171. Mekke ordusunun zor kararı	300
172. Mekke ordusu kuşatmayı kaldırdı	301
173. Kurayzaoğulları üzerine yürüyüş	301
174. Kurayzaoğulları kuşatması	302
175. Kuşatma altında geçen mahzun geceler	304
176. Kuşatma uzuyor	305
177. Kuşatmada teslimiyete doğru	305
178. Kurayzaoğulları hakkında hüküm	307
179. Kurayzalı esirlerin infazları	309
180. Kurayzaoğulları ganimeti	311
181. Ebu Rafi Sellam suikastı	313
182. Mekke için zor zamanlar	314
183. Gabe Zu Kared	316
184. 1 Fedek Seferi	317
185. Ümmü Kirfe	319
186. Umre Rüyası	320
187. Darun Nedve'de toplantı	321
188. Hudeybiye'de konaklama	322
189. Hudeybiye'de elçilerin çabası	323
190. Osman b. Avfan Mekke'de	326
191. Hudeybiye'de savaş için istenen biat	327
192. Hudeybiye Antlaşması	328
193. Hudeybiye Antlaşması sürecinde Halid b. Velid	330
194. Mescit avlusunda siyaset	332
195. Çölden gönderilen mektuplar	333
196. Mektupların Medine'de yankısı	336
197. Hediye gelen cariyeye Marya	337
198. Fezare'ye gönderilen Ebu Bekir'in yağma ekibi	338
199. Ebul As'ın Zeyneb ile buluşması	340
200. Ebul As'ın Zeyneb ile tekrar evlenmesi	341
201. Ebu Basir'in Mekke'ye iadesi	342
202. Muhammed'in Hayber'e ilgisi	344
203. Hayber ganimeti üzerine planlar	345
204. Hayber'in iki yüzü: Ganimet ve korku	346
205. Sancaklar, ganimet ve çölün sessizliği	348
206. Hayber'in kapısında	350

207. Gün doğarken: İlk kan ve taşın gölgesi	351
208. Gatafan'ın çöküşü.....	352
209. Netah'ın çöküşe sürükleniş i	354
210. Netah ve Naim kaleleri düştü.....	355
211. Yesar'ın gölgeden çıkan adımı	357
212. Sab b. Muaz kalesi de düştü.....	358
213. Kamus'un önünde çöken yas ve hazine gecesi	359
214. Hayber ganimeti ve Safiye	361
215. Hayber'de Peygamberlik testi ve zehirlenme	363
216. Hayber'de ganimet paylaşımı	364
217. Hayber seferi dönüşü evlilik, fetih ve sürekli ganimet.....	369
218. Ebu Süfyan'ın kızı ile evlilik	370
219. Medine'de itibar ve iktidar mücadelesi.....	371
220. Sasani Kistrâsı Hüsrev Perviz'in ölümü	373
221. Marya aldattı iddiası	374
222. Umretül Kaza	376
223. Muhammed Mekke'de.....	377
224. Umretül Kaza sonrası.....	378
225. İbni Ebi Avca Essülemi'nin yağma ekibi	379
226. Halid b. Velid'in Müslüman olması.....	380
227. Zeyneb'in Ölümü	383
228. Mürreoğulları'na gönderilen yağma ekibi.....	384
229. Medine pazarında aykırı fısıltılar.....	385
230. Mute Savaşı	387
231. Mute'nin gölgesinde Medine	388
232. Allah Elçisi'ni sorgulamanın bedeli	390
233. Vahiy katiplerinin ihaneti	392
234. Hudeybiye Antlaşması'nın ihlali	394
235. Ebu Süfyan'ın barış çabaları	395
236. Mekke miadını doldurdu	396
237. Mekke üzerine sefer.....	398
238. Mekke'nin fethi.....	400
239. Mekke'nin fethinden sonra yaşananlar	403
240. Ali'nin elindeki ölüm listesi	405
241. Mekke eski gerçeğine dönüyor.....	406
242. Dinin yeni merkezi Mekke	406
243. Mekke'nin fethiyle başlayan yeni sürec	407
244. Cezimeoğulları	408
245. Hevazin topraklarına hareket	410
246. Huneyn Savaşı.....	411
247. Cîrâne ganimeti	414
248. Taif üzerine yürüyüş.....	415
249. Taif kuşatma altında	416

250. Taif'i içerden çökertme çabaları	416
251. Sıkıcı geçen kuşatma günleri.....	418
252. Taiflilerin direnişi kazandı	420
253. Cirâne'de ganimet taksimi	422
254. Hevazinlileri beklerken.....	423
255. Eli kanlı insanların Peygamberi	424
256. Ganimetlerin paşlaştırılması	426
257. Hevazinliler gecikmeli geldiler.....	427
258. Muhammed'in umresi.....	429
259. Değişmeyen şeylerin şehri	430
260. Marya'nın oğlu İbrahim.....	431
261. Malik B. Avf'ın dönüşü	432
262. Medine'ye gelen heyetler ve vaazlar	434
263. Ali ile Cüveyriye.....	437
264. Tebük seferi	440
265. Tebük yürüyüşü	444
266. Tebük'te güncellenen ganimet stratejisi	445
267. Dümetül Cendel.....	446
268. Sadık kulaklar.....	448
269. Tebük'te cizye pazarlıkları	449
270. Dönüş yolunda Muhammed'e suikast girişimi	450
271. Dırar Mescidi'nin yıkılışı	452
272. Suikastçıların gizlenen isimleri.....	453
273. Ümmü Gülsüm'ün vefatı	455
274. Abdullah b. Übeyy'in ölümü	455
275. Ebu Bekir'in Hac Emiri tayin edilmesi.....	457
276. Marya ile diğer eşlerin kıskançlıkları	459
277. İbrahim'in vefatı.....	462
278. Kılıçla yapılan davet ve ganimet hesapları	464
279. Paylaşılamayan ganimetler.....	465
280. Zekât baskısı, heyetler ve iktidarın yayılması	467
281. Medine'de Müseylime'nin gölgesi	470
282. Esvedül Ansi.....	473
283. Reccal ile Müseylime'nin karşılaşması.....	475
284. Veda Haccı.....	476
285. Veda Hutbesi	478
286. Gadir-i Hum	480
287. Suriye Seferi hazırlığı	481
288. Hasta yatağına elçileri kabul	483
289. Esvedül Ansi'nin akıbeti.....	484
290. Kırtas Olayı	485
291. Muhammed'in Ölümü.....	488
292. Muhammed'in öldüğü gün yaşananlar	489

293. Muhammed sonrası Medine’de fısıltılar	490
294. Hilafet kavgası.....	492
295. Ebu Bekir’in Hilafet Dönemi.....	494
296. Halife Ebu Bekir'in ilk icraatı	495
297. Ali'nin Hilafet İddiası	497
298. Muhammed'in Mirası	500
299. Dinden dönenlere karşı savaş	502
300. Zekât vermeyenler ile savaş	504
301. Tüleyha b. Hüveylid.....	505
302. Rahmanül Yemame	508
303. Müseylime’nin Secâh ile İttifakı.....	509
304. İkrime'nin Yemen'deki Çabaları	511
305. Malik b. Nüveyr katliamı.....	513
306. Yemame Üzerine Yürüyüş.....	514
307. Yemame Savaşı	516
308. Halid ile Mucca Antlaşması.....	518
309. Halid'in Merkezden Uzak Tutulma Gerekçesi.....	520
310. Kur’an’ın sıhhatinin test edilmesi	521
311. Kur’an için duyulan kaygılar.....	522
312. Fatıma’nın Ölümü ve Ali’nin Biati	524
313. Halid’in Irak Seferleri ve Arapların Yayılışı	525
314. Kumandanların Öngörüsü	527
315. Mushaf’ın Doğuşu	529
316. Ömer’in Hac Emirliği	531
317. Ömer’in Hac Emirliğinden azli.....	533
318. Ömer’in Ebu Süfyan ile yakınlaşması	535
319. Ebu Bekir’in Ölümü	537
320. Ömer’in Halifelik Dönemi	539
321. Halid'in Kadisiye Zaferiyle Yükselişi	541
322. Halid ve Yermük Zaferi	543
323. Ömer ile Ali'nin Barışı	545
324. Ali’nin Şia Sohbetleri	547
325. Ömer Şam’da.....	548
326. Kudüs’ün Fethi.....	550
327. Celula Savaşı	552
328. İslam Orduları el Cezire’de.....	554
329. Cennetin Bolluğuna Erişen Medine	556
330. Basra valisi Muğire b. Şube	557
331. Amed (Miladi 639)	559
332. Kuşatma	564
333. Melike Meryem’e yazılan mektup	568
334. Şûra toplandı	570
335. Ermeniler, Süryaniler, Rumlar	574

336. Kiliselerin Serüveni	577
337. Şemsi Pir'in Zikri	579
338. Kuşatma sürüyor	583
339. Kuşatma Sürecinde Bölgede Yaşanlar	585
340. Yahudi Serra'nın Matemi	587
341. Kuşatmanın 2. Ayında Yaşanan Zorluklar	590
342. Zerdüştlər	591
343. Amed'de bahar geldi ama Tanrı gelmedi	595
344. Serra'nın pişmanlık günü	597
345. Meyyafarikin	599
346. Direniş sürüyor	607
347. Kuşatma şehri değil, inancı çürütüyor	608
348. Kalenin sırrı çözülüyor	609
349. Amed Düştü	612
350. Tanrıların kaderine terkettikleri Amed	614
351. Halid'in kumandanlıktan azli.....	617
352. Ganimetler.....	619
353. Her tarafa gönderilen İslam orduları	621
354. Ömer'in devlet disiplini.....	624
355. Ganimetin Kiblesi Medine	626
356. Halid'in Ölümü.....	627
357. Zerdüşť Firuz	629
358. Ömer'in Ölümü	630
359. Ubeydullah b. Ömer'in intikamı	633
360. Osman ile Ali arasında hilafet yarışı.....	634
361. Osman b. Affan'ın hilafet dönemi.....	637
362. Hilafetin ilk devresi	639
363. Halife Osman Mushaf'ı.....	642
364. Hilafetin İkinci Devresi	645
365. Kufe'de huzursuzluk.....	647
366. Ammar b. Yasir	652
367. Halife Osman için zor zamanlar	655
368. Mısırlılara Yurtlarına Dönerken Hazırlanan Komplot.....	658
369. Halife Osman'ın katli.....	660
370. Medine'de oluşan yeni beklentiler	665
371. Ali b. Ebu Talib'in Halife Seçilmesi.....	667
372. Muaviye'nin Şam sarayı.....	668
373. Medine'de yeni dönem	672
374. Halife Ali'ye karşı kurulan ittifaklar	673
375. Müslümanlar arasında ilk savaş.....	676
376. Şam çarşısında bilenen öfke	678
377. Aişe'nin kızıl devesi	681
378. Cemel Savaşı.....	684

379. Sıffin Savaşı	687
380. Hâricîler	691
381. Hakem Olayı	694
382. Nehrevan Savaşı	697
383. Amr b. As ve Mısır'ın Düşüşü	700
384. Çift başlı Hilafet	705
385. Abdurrahman b. Mülcem	709
386. Halife Ali'ye suikast	710
387. Kufe Zindanı	714
388. Kahire'de Suikast	716
389. Halife Muaviye'ye Suikast	719
390. Halife Ali'nin ölümü	722
391. Hasan'ın Halife seçilmesi	725
392. Kufelilerin Halife Hasan'a ihaneti	726
393. Halife Hasan'a saldırı	728
394. Muaviye'nin meşru Hilafet dönemi	730
395. Hasan'ın Zehirlenmesi	733
396. Muaviye'nin ölümü	736
397. Yezid'in Hilafeti	738
398. Kufe'den gelen davet	740
399. Kufe önünde	741
400. Kerbela	744
401. Kufe'de verilen karar	747
402. Kerbela'da soğuk gece	749
403. Peygamber'den gelen kutsal emir	751
404. Harre Katliamı	755
405. Karmatiler	759
406. Hallac-ı Mansur	762
407. Ebu Tahir el-Cennabi	766
408. Mekke Kuşatması	770
409. Tarih tekerrürden ibarettir	774
410. Ebu Tahir'in kını	778
411. Anekdotlar	782
412. Eser için faydalanılan kaynaklar	784

OKURA NOT

Bu eser, miladi 570 yılında Ebrehe'nin fil ordusuyla Kâbe'yi yıkmaya geldiği gün ile 930 yılında Karmatî lider Ebu Tahir el-Cennabi'nin aynı mabedi yağmalayıp Hacerü'l-Esved'i söküp götürdüğü an arasında geçen yaklaşık dört yüzyıllık bir yolculuğu anlatır.

Bu zaman dilimi, bir medeniyetin çöküşüne ve başka bir medeniyetin doğuşuna tanıklık eder. Bir yanda binlerce yıllık kadim inançların, dillerin, kültürlerin beşiği olan kadim dünya (Amed'in surları, Şemsi mabetleri, Süryani kiliseleri, Yahudi sinagogları) son nefesini verirken; diğer yanda ne olduğu henüz belli olmayan, iştahlı, genç ve yayılmacı bir medeniyet (İslam'ın kılıçla, ahitle ve ganimetle yükselen hilafeti) kendini inşa eder.

Bu yolculukta iki tür insanla karşılaşacaksınız:

Bir yanda tarihin tozlu sayfalarında adları çoktan unutulmuş sıradan insanlar: Sipi, Hammurabi, Azra, Pir, Şemun, Meryem... Amed'in surları arasında sıkışıp kalmış, kendi kaderleriyle ve inançlarıyla boğuşan, kuşatma altında direnmeye çalışanlar.

Diğer yanda tarihe yön vermiş isimler: Muhammed, Ömer, Ali, Muaviye, Aişe, Hüseyin, Yezid... Onların iktidar mücadeleleri, zaferleri, ihanetleri, trajedileri ve kurdukları düzenin kurbanları.

Anlatı, zaman ve mekân içinde sıçramalar yapar. Bir sahnede Mekke'de vahiy inerken, başka bir sahnede Kerbela çölünde susuzluktan kıvranan çocukların feriyadını duyarsınız. Bir sahnede Amed kalesinde üç çocuk beyaz bir atı kaçıırken, başka bir sahnede Halife Ömer bir mescitte hançerlenir. Bunu, aynı hikâyenin farklı sahneleri olarak düşünün. Çünkü aslında anlatılan hep aynı şeydir:

İktidarın doğuşu, iktidarın dili ve iktidarın kurbanları. Taşınan ganimetler, dökülen kanlar, yıkılan mabetler, hiçleştirilen kadınlar, birbirini boğazlayan kardeşler... Değişen sadece sahne ve kostümlerdir. Oyun aynı oyundur: Ganimet Savaşları.

Dağınık duran, bölük pörçük anlatılan ve kutsallık adı altında bir sis perdesinin ardında tutularak gözlerden saklanan tarihin derlenip toparlanmış gerçek mace-rasını, tek bir kitapta okumak isteyenler için yazıldı bu eser.

Bu kitap, yalnızca bir geçmiş anlatısı değildir;

insanın Tanrı'ya, Tanrı'nın insana dönüştüğü o uzun, kırık aynanın içinden geçen bir yolculuktur.

Unutulanı hatırlamak, gizleneni görmek, yüzyıllardır üzeri örtülen sesi yeniden duymak isteyenler için...

Bu sayfalar, o sesin yankısıdır.

Ön Söz

Bir yazar, birçok kitap ve umut dolu bir gelecek için

Açıkkası değerli dostum Mehmet Ünver'in yeni kitabının baskıya hazırlandığını duyunca büyük mutluluk duymaktan öte, yazarına olan umutlarımın ölçüsü her defasında olduğu gibi çıtayı biraz daha yükseltti, saygım da bir o kadar derinlik kazandı. Bana böyle bir ön söz yazma cesaretini veren şey ise, sevgili Ünver'in giderek ustalaştığını, artık (bunun) doğrusal bir eğilim olarak sürdüğünü görmek oldu.

Ben, okurun yorumlarını etkilememek için kitap üzerine konuşmayacağım. Elbette bunu kayıtsız şartsız bir destek olarak göremeyiz. Kitap beni mutlu etmeseydi ona ön söz yazma cesaretini bulamazdım. Ama buna rağmen kitap üzerine değil, kitabı üreten kalemin sahibine yönelik yazmayı tercih ediyorum. Çünkü o, henüz çok tanışmadığımız bir alanda değerlendirilebilecek eserler verdi. "Edebiyatta Hermeneutik" üzerine araştırma yapmak istesem, sanırım Ünver'den daha iyi örnek bulmam hayli zor olurdu.

Öncelikle onu tanımak gerekir. 1968'de Batman'da doğmuş; beş yaşındayken ailesi ekonomik sıkıntılar nedeniyle Ankara'ya göç etmiş. Ailece kapıcılıktan inşaat işçiliğine kadar pek çok işte çalışarak yaşamlarını sürdürmüşler. İlkokul, ortaokul ve imam hatip lisesini okumuş; ayağındaki rahatsızlıktan dolayı bu yaşlarda 4 yıl kadar tedavi görmüş. Bu nedenle üniversiteye gidememiş bir kişi. Tedavisi bittikten sonra imamlık yapmaya karar vermiş ve bir süre imam olarak çalışmış.

Ünver'i, MAD adlı eserini yazdığı dönemde tanıdım. Nürnberg'deki evime konuk olarak geldi, tanıştık, edebiyat üzerine sohbet ettik ve dostluğumuz öyle başladı. Yazmaya niyetliydi. Ve hep yazdı. Ve iyi ki yazdı.

"Hermeneutik" sözcüğünü ilk duyduğumda, kavramın anlamını sökebilmem kolay olmadı. "Yorumsamacılık" ya da "yorum bilgisi" olarak çevrildiğinde de hemen net bir açıklamaya ulaşmak mümkün olmamaktaydı. Kavramın ve kavramın kapsadığı içeriğin ilk olarak Hristiyanlığın değişik düşünürler tarafından yorumlanması çabaları için kullanılması, elbette başlangıca yönelik teolojik bir oyun gibi ele alınmasına neden olmuştur. Ne var ki, bu çabalarda ortaya çıkan farklı yorumlama yöntemleri; yorumların dayandığı temellere ilişkin açıklama, savunma ya da eleştiriler, giderek, yorumlama eylemlerine yönelik metodoloji bilgisi de birikmeye başladı.

Örneğin, felsefenin önemli isimlerinden biri olan Spinoza, kutsal kitap (Tevrat) üzerine yorum yaparken, bu metnin insanlık için öneminin, metnin kutsallığı iddiasından kaynaklanmadığını söyler. Metnin öneminin, 'ontolojik' değil, 'ahlaki' olduğunu; toplumun, toplumsal yaşamın ihtiyaç duyduğu bir düzenlemeye ilişkin olduğu için toplum tarafından önemsendiğini ve benimsendiğini söylemektedir. O, kitabın söylediklerinden çok, söylemek istediklerini, derinde yatan ve ona ulaşmamızı bekleyen anlama yönelmemizi istemektedir. Çünkü "tek sözcükten ibaret" bir yazı, sorgulanarak yorumlandığında, bir öyküden çok daha fazlasına ulaştırır insanı. Demek ki, okurun önemi, belki yazarından da daha fazladır. Bu nedenle bir kez daha altını çizerek söyleyebiliriz. "Söz uçar, yazı kalır." Yani biçim değil, özdür esas olan; direktif veren değil, uyarandır yazar. Yazar, civcivi doğurmaz, yumurtayı döller ve toplumun-bireyin doğurtmasına bırakır. Her canlı kendi balını alır yazarın peteğinden ve bal herkes için aynı tadı vermez. Bazen sağlıklı bir besleyicidir, bazen zehir etkisiyle ölümcül bir tuzak.

Tam da bu nedenle her tür yazıyla her yazar, bir toplumun hem bilgelik ilacı hem de zehridir. Ama bilinir ki, derinlerde yatan hazineye ulaşmak için büyük çaba göstererek derinlere inmek gerekmektedir. Yüzeyde görünen herkesin ulaşacağı ve elde edeceği. Bu nedenle hazine avcıları hep derinlere ulaşma çabası içindedirler.

Elbette Spinoza da bu düşünsözcük değişimleriyle birlikte cenin etkisiyle inatla sürdürdüğü araştırmasında, Yahudi kutsal kitabı Tevrat'ın ve onu takip eden Yedi Kitap'ın yazarının (M.Ö. 6. yy.)'da Ezra olduğu sonucuna varır.

Demek ki, Hermeneutik kavramının öncelikle Hristiyan felsefesi içerisinde kullanıma girmesi bir rastlantı değildi. Ve belli ki, yorumlama çabaları başlangıcında büyük suçlamalara neden olarak gösterilebilirken, daha sonraki yüzyıllarda reformasyonun kapılarını da açabilmiştir.

20. yüzyıla doğru, giderek artan Kutsal Kitaplar üzerinden yapılan yorumlama çabalarının yanı sıra, başta edebiyat olmak üzere yaşamın diğer üretim alanlarını da Hermeneutik yöntemle değerlendirme çabaları yaygınlaştı. Ve yöntem daha geniş bir çerçeveye ulaşarak bir bilim disiplini düzeyine doğru yükseldi. Çalışmalar daha fazla derinlik kazanırken, yöntemleri üzerine uluslararası kabullenme ve kullanım arttı.

Örneğin bir Fransız Katolik din adamı olan Alfred Loisy (1857–1940), Hristiyan değerleri ve İncil üzerinden yaptığı eleştirel yorumlarla, Roma Katolik Kilisesi'ni çok zorlamıştır. Modernist yorumcuların temsilcilerinden olan Loisy, Spinoza'dan beri giderek derinleştirilerek sistemleşen eleştirilerin ışığında ve olağanüstü bir hızla gelişip artan bilimsel ve tarihsel bilgilere dayanarak, Kilisenin statükoyu korumaya çalışan ve bu nedenle bilimsel açıklamaların tamamen dışına düşmeye, hızla toplumsal gerçekliklerden kopmaya başlayan Kiliseye bir yenilenme olanağı sunmaya çalıştı.

Yeni olan her yoruma karşı çıkan ve sadece kendisini yorum yapma hakkına sahip mercii olarak gören Vatikan, Loisy'yi aforoz etti ama o bu yönde çabalarını sürdürmeye devam etti. Loisy, bir bilim adamı gözüyle asırlar boyunca "hakikat"

olarak öğretilen dogmaları sorgulamayı yaşamının amacı hâlinde sürdürdü.

Artık sadece dinsel kaynakların yorumlanması çabalarında kullanılan bir yöntem olmaktan çıkarak, edebiyat, sanat, tiyatro ve benzeri çok sayıda alanda kullanılabilen bu yöntem, özellikle sevgili Mehmet Ünver'in ilki MAD ve şimdilik sonuncusu olan elinizdeki edebiyat yaşamında önemli bir yöntem olarak ortaya çıkmaktadır. Bu, benim için yazarını daha da ilginç bir hâle getirmektedir.

Hayır, MAD mitolojik bir öykü aktarımı değildir. Çok daha fazlasıdır o, uzay zaman kavramlarını aşar ve günümüz insanını 5000 yıl öncesinin Sümer kentlerinde dolaştırır, geleceği yaratma çabası içerisinde. Yazarın elinde mitoloji, sadece keyifle okunan binlerce yıllık destanlar kitabı değil, günümüz yazarlarının birkaç yüz sayfalık kitaplarında bugünü düne bağlayan tarihsel bir buluşmanın sunduğu eğitim olanağıdır.

Sanırım bunun her ikisini bir arada yoğurabilme olanağını rahatlıkla sunmaktadır bizlere Mehmet Ünver.

Bir kitap tanıtımı için bunca açıklamayı yadırgamak mümkündür elbette. Ama Mehmet Ünver gibi çok özel bir insanın yapıtlarını incelerken onun derinliğine inebilmek için bir çaba gerektiğini bilmekteyim.

Kitaplarının tanıtımında, altının çizilmesi gereken bir ortak saptama mitolojiyi, dinler tarihini kendince öyküleştirerek bir yorum katma çabası. Belki de, öncesinde din eğitimi gören bir çağdaş "aydınlanmacı"nın gözleriyle tanımlanması mümkün bir dünya yaratılmaya çalışılıyor edebiyatçının kalemıyla. Onu, edebiyat üzerinden felsefe yapan bir sanatçı olarak tanımlamak gerekir. Bu nedenle MAD kurmaca bir eser de sayılabilir, tarihsel bir belge de, bir yazarın iyi ya da kötü değerlendirmeleri üzerinden biçimlenmiş bir dünyanın tanıtımı da olabilir.

Öncelikle Ünver'in yoksul bir ailenin (ferdi olarak) doğuştan hastalıklarla boğuşmak zorunda kalan bir çocukluk yaşadığını unutmamak gerekir.

İkincisi onun (kendisi o tarihlerde, farkında olarak bunu yaşamış olsa da olmasa da), Türkiye sınırları içerisinde sömürge bir ülke halkından biri; ezilen sömürge halkın bir ferdi, bir Kürt olduğunu hatırlamak gerekir. Bu ezen-ezilen ilişkisini günlük yaşamda iliklerine kadar yaşamaması olanaksızdır.

Üçüncüsü, mitolojiyi güncel bağlayabilme yeteneği anlamında önemli bir hayal gücü ve dil yeteneği var.

Ve nihayet, din ağırlıklı bir eğitim alması, işlediği konularda onu hayli donanımlı kılmaktadır.

Bütün bu özelliklerin bir yazar olarak ona önemli bir altyapı oluşturabildiğini görebiliyoruz. Biraz daha felsefi bir donanımla bu alt yapıyı biçimleyebilirse, çağımızın önemli bir çatışmasının edebiyat yardımıyla da kavranmasına yardım edebilecek bir kapasiteye sahiptir. Ne var ki Ünver'in, bu yeteneğini kendi gelişimi önüne kendinin koyduğunu düşündüğüm bazı engelleri kaldırması ya da bunlar kendi iradesi dışında ortaya çıkan engellerse bunları aşması gerekir.

Yazarlık gibi bir alanda herhangi bir iddiam olamayacağı için haddimi aşmaktan sadece felsefi veya sosyolojik içerikleriyle kişisel düşüncelerim olmakla birlikte bunlardan birkaçını aktarmak istiyorum:

Sevgili Ünver Cinius Yayınları'na verdiği (17 Ekim 2017) biyografik röportajında şöyle demektedir: "Tek cümle ile yanıtlamak gerekirse, yazmak, kimliğini ortaya koyma eylemidir. Yazarlığın bir kimlik sahibi olmaktan ibaret olduğunu söyleyebilirim. Her yazarın kendi deneyim ve birikimi farklıdır zira her yazar kendi başına bir kimlik sahibidir" dedikten sonra bu doğru düşünceyi geliştirerek kendi özgün düşüncesini sergilemelidir. Örneğin meyvelerin de en genel tanımlama içerisinde aktarımı meyvenin kendi özelliklerinin bütününe kaybedilmesi anlamına indirgenerek özgün özelliklerini bütünüyle kaybederler.

"Yazar, yazardır" anlayışını aşmak gerekir. Örneğin Amasya elması, ya da Bursa şeftalisi dediğimizde genel olarak elmadan ve genel olarak şeftaliden daha farklı bir elma ve şeftaliyi anımsıyoruz. Yazarın bir tarihi, bir bedeni, bir psikolojisi, bir kültürü vardır ve bunlardan soyutlayarak yazar tanımı yapamayız. Ve bu nedenle kendileri reddetseler bile her yazarın üzerinde hareket ettiği bir ideolojik zemin vardır. Edebiyat hiçbir zaman yazarının ideolojik anlayışının dışında olamaz. Ve başka bir saptamayla da şunu söyleyebiliriz: İdeolojik bir zemini olmayan bir yazar yoktur.

Mehmet Yılmaz çok beğendiğim bir felsefeci, bir aydındır. 17 Şubat, 2010'da yayınladığı "Bakmak, Görmek, Anlamak: Sanatta Ayrıntı" başlıklı yazısı ile çağımız insanını eleştiriyor, bakmak ile görmek arasındaki farkı olağanüstü güzellikte tanımlıyordu:

"Kanaatimce Modern bir 'körlük' yaşıyoruz. Bakıyoruz ama görmüyoruz. Üstelik çok iyi gördüğümüzden eminiz! Oysa pikselleştirilmiş görüntü bu sadece. Her şeye aynı derecede önem veren, eşitleyici, perspektifi, nüansı kaybeden, ayrıntıları önemsizleştiren. Yani turist-insanın gördüğü her şeyi ve bu arada mekânı tekdüze bir 'şey' kabul etmesi söz konusu. Bir ısı kamerası veya röntgen cihazı gibi 'görüyor' turist-insan. Seçici, ölçücü ve bu arada lüzumsuz(?) şeyleri eleyici bir görüş bu. Bir tür detektör. Bir karınca yerdeki şekeri, bir kene emeyeceği köpeği nasıl 'görüyor' turist-insan da öyle 'görüyor' kâinatı. Yani görmüyor!"

Bu muhteşem tanımlamanın, başta edebiyat olmak üzere, sanat alanına yüklediği bir sorumluluk var elbette: "Bir sanat eserinin ortaya çıkmasını mümkün/kaçınılmaz (?) kılan koşullar anlaşılmadan o esere sadece bakılabilir. Ama eser görülemez. Neden? Çünkü sanat eserini 'üreten elin sahibi' ve onu 'takdir eden gözün, kulağın sahibi' yani VEREN ve ALAN insanlar eserde buluşurlar. Sanatçının bilinip bilinmemesi, tanınıp tanınmamasından çok daha önemlidir yazdıkları. Yani bir anlamda yazım sanatı da, özünde kültürel, etnik, inançsal, politik, zamansal ve mekânsal perdelerin yırtılmasına müsaade eden bir insanlık Halidir. Dünya hayatına ait olanın silinip atılması, insanlığa dair olanların ortaya çıkarılması fırsattır."

Ve tam da işte burada Mehmet Ünver'in yetenekleri içerisinde saklanan sır deşifre oluyor.

"... Sanat karanlıkta çakılmış bir kibrittir... Zekâ gözümüzü kapatıp akıl gözümüzü açmak için gönderilmiş bir davetiye!

Sanatçı ise bilim adamlarında ve filozoflarda bulunmayan bir aydınlatma kapasitesine sahip insan olabilir ancak. Sanatçının eserleri zamanın akışını durduran tılsımlı bir cisim olmalı, deney ve gözlem yoluyla öğrenme imkânımız olmayan bilgiyi ve bilgeliği bize aktarmalı."

Mehmet Ünver'in hayal dünyası, bunu yapabilecek bir zenginlik taşıyor. Mitolojiyi çağından günümüze taşıyarak ona can vermenin dışında, on binlerce yıl öncesinin harabeleri arasına saklanan günümüz toplumlarının ana rahmindeki konumuna ışık tutuyor.

Değerli dostumun yolunun üretken olacağını söylemek fazladan konuşmak olacaktır. Sergilediği üretkenlik bunu yeterince kanıtlamaktadır.

Yolun aydınlık, ürünün bol ve aydınlatıcı olsun değerli Mehmet Ünver.

İsmail Metin Ayçiçek
22.08.2021

Yazarın Ön Sözü

Bu kitap, bir suskunluğun içinden doğdu.

Yüzyıllardır aynı güneşin altında kavru lan bu topraklarda, rüzgârın bile söylemekten çekindiği hakikatler vardır.

Ben o rüzgârı dinledim.

Orta Doğu halklarının tükenişini, yıkılışını, umutla ihaneti birbirine karıştıran uzun bir tarihin yankılarını duydum.

Ve gördüm ki bu tükeniş, kılıçla değil, zihinle başlamıştı.

İnancın yavaş yavaş itaate, duanın korkuya, Tanrı'nın da iktidara dönüştüğü çağları yaşadık.

Bu eseri yazmaktaki amacım, yalnızca bu dönüşümün hikâyesini anlatmaktır.

Bir dinin yergisi değil; bir insanlık aynasıdır bu sayfalar.

Amacım, tarihi bir gerçeği değersizleştirmek veya gözden düşürmek değil, yalnızca objektif bir bakışla yeniden değerlendirilmesine alan açmaktır.

Çünkü hiçbirimiz bir diğerinden daha akıllı veya üstün değiliz.

Bizi farklı kılan, baktığımız şeylerde gördüklerimizdir.

Yazdıklarımı, elime geçen ilgili kaynakların en muteber ve sıhhatli olanlarından capraz sorgulamadan geçirmek suretiyle seçmeye özen gösterdim.

Duymaya veya hazır sunulanı okumaya alışık olanlar, burada anlatılanları ilk anda garipseyeceklerdir. Ancak araştırdıkları takdirde aynı sonuçlara ulaşacaklarından hiç şüphem yoktur.

Çünkü esiri olduğumuz alışkanlıklardan ve geleneklerden bağımsız, cesaret gösterip bakabilirsek şayet; ortada duran gerçekleri herkesin görmesinin önünde hiçbir engel yoktur.

Mesela, Hicret'te Muhammed ile Ebu Bekir'in sığındıkları mağaranın ağzına bir örümceğin ağ ördüğü, güvercinlerin yuva yaptığı efsanesi gibi... Kur'an'da mağaradan bahsedilirken örümcekten veya güvercinden bahsedilmez.

".... Bunun üzerine Allah ona emniyetini indirdi, onu sizin görmediğiniz bir ordu ile destekledi ve kâfir olanların sözünü alçalttı; Allah'ın sözü ise zaten yücedir. Çünkü Allah üstündür, hikmet sahibidir." (Tevbe Suresi, 9/40)

Bu gibi anlatılar, belki iyi niyetle, inandırmak amacıyla zamanla eklenmiştir.

Ancak bilimsel ve tarihsel bir dayanağı olmayan bu tür ilaveler, din adı altında tabulaştırılmış hurafeler olarak kalmaktadır.

Bu durum, aslında bütün dinlerin ortak bir sürecinin sonucudur.

İlk başta toplumsal düzeni eleştiren söylemlerle çıkış yapan dinler, örgütlendikçe güce, iktidara, egemenliğe dönüşme eğilimi gösterir.

Bu siyasallaşma sürecinde değişmeler, ilaveler ve takviyeler kaçınılmaz olur.

İslam da bir din olarak bu gerçeğin dışında tutulamaz.

Mucizeler konusu da benzer bir sorgulamayı gerektirir.

Bir tarafta Muhammed'in hiç mucizesi olmadığını aktaran kaynaklar, diğer tarafta binlerce mucizesi olduğunu iddia edenler vardır.

Oysa her çağda, din konusunda çok kolay ikna olabilen insan tipleri bulunur.

Günümüzde bile hiçbir mucize göstermeden yüzlerce insanı ikna edebilenler vardır.

Mucizelere dair anlatılar, çoğu zaman inandırmak, meşrulaştırmak veya iktidarı pekiştirmek için araçsallaştırılmıştır.

Kur'an'ın mucize oluşu da benzer bir tartışma konusudur.

İçinde çelişkiler bulunduğu, sonradan müdahaleler gördüğü iddia edilir.

Muhammed'in okuma yazma bilmemesi ise bir eksiklik olarak değil, bazen bir mucize gibi sunulmuştur. Oysa burada beklenen mucize; ümmi kalmak değil, bir anda okur-yazar olmaktır.

Çünkü insanlık tarihinde okuryazarlık, anlama ve aktarmada belirleyici bir rol oynamıştır.

Görüldüğü gibi, zaman içinde dini sevdirmek, benimsetmek veya iktidarı sürdürmek maksadıyla pek çok ilave, hurafe ve efsane üretilmiştir.

Bugün dürüst bir ses çıkıp "Bunlar uydurmadır!" dese dahi, ağır bir bedel ödemek zorunda kalabilir.

Din adamları da çoğu zaman bu gerçeklerle yüzleşmek yerine, iradelerini sunmuş kalabalıkları yönetmeyi tercih ederler.

Bu kitap, işte bu yüzden yazıldı.

Bir itiraf, bir direniş, bir hatırlayış olarak...

Söyleneni değil, söylenemeyeni yazmak istedim.

Çünkü sessizliğin bile bir dili vardır.

O dili anlamak için tarihe, dinlere, krallıklara, savaşımlara baktım.

Her adımda aynı yüzü gördüm: İnsanın kendini Tanrı yerine koyduğu o eski yüzü.

Ve anladım ki, Tanrı hep insanın suretinde yaratılmıştı.

Bu sayfalarda, örümcek ağından kutsal taşlara kadar uzanan binlerce yıllık bir yanılmanın izleri vardır.

Ama hiçbir inancı küçümsemek, hiçbir kutsalı aşağılamak için değil; sadece insanı yeniden merkeze almak için yazıldı bu satırlar.

Hakikat, kimsenin tekelinde değildir.

O, kimi zaman bir mağaranın sessizliğinde, kimi zaman bir annenin duasında, kimi zaman da yıkılmış bir tapınağın taşları arasında bulunur.

Bu kitap, o taşların arasından yankılanan sesi arar.

Yol uzun, zaman kısadır.

Ama geçmişin karanlığından bıkip aydınlığa çıkmak isteyenler için hâlâ bir umut vardır.

Ben o umudu, kelimelerin içinde sakladım.

Belki her okur kendi yolunu bulur; belki de hepimiz aynı sessizliğin çocuklarıyız.

Ve en çok da, hakikati duymaktan korkmayanlara...

M. Mehmet Ünver

Reutlingen, 23.09.2013

Teşekkür

Bu yolculukta bana yoldaşlık eden, kıymetli zamanlarını, yorum, eleştiri ve önerilerini esirgemeyen dostlarım Mefaret Gültekin, Nihal Olgun, Emin Kalça, Emirhan Gülkaynak, Ertan Erat, İmam Canpolat, Serhat Yalçın ve biricik kırvem Aydın Çelik'e teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca, Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı'na ait eserler başta olmak üzere, Siyer, Tefsir, Hadis, tarih ve sosyoloji alanında emek vermiş tüm araştırmacılara; online ve basılı kaynakların müelliflerine minnettarım.

001. Kur'an, İncil ve Tevrat'a göre yaratılış

"Adem ile Tanrı
birbirini örten sır gibidirler.
Adem'i çözen Tanrı'yı da çözer."

*Zamanın başlangıcı
Zaman henüz başlamamıştı.*

Hiçbir şey yoktu; öyle ki yokluğun kendisi dahi yoktu. Derken, ani bir patlamadan fışkıran rengârenk ışın demetleri her yönde genişleyerek yayılmaya başladı. Işık, süratle yokluğu yutarken, merkezde kelimelerin ifade etmekte aciz kaldığı azametli bir Tanrı belirdi. Ardından, kaynağından çıkıp gelen bir ışın demeti, dumanlar içinde sakladığı şekilsiz kütleyi getirip Tanrı'nın önüne bıraktı.

Tanrı kütleye baktı: Üzeri engin karanlıklarla kaplıydı. Ansızın "Işık olsun!" diye buyurdu ve ışık oldu. Işığa "Gündüz", karanlığa "Gece" adını verdi. Akşam oldu, sabah oldu ve ilk gün oluştu.

Bakışlarını bir süre etrafta dolaştıran Tanrı "Duman hâlinde olan göğe yöneldi; ona ve yere dedi ki: İsteyerek veya istemeyerek gelin! İkisi de: İsteyerek geldik! dediler." (Fussilet, 41/11)

Böylece Tanrı "Başlangıçta birbiriyle bitişik olan yeri ve göğü ayırdı." (Enbiya, 21/30)

Akşam usul usul sabaha ulaştığında, eser hâlâ kusursuz işliyordu. Dengesinde bir şaşma olmadığı gibi, gök de direksiz olmasına rağmen çökmüyor, havada asılı durabiliyordu. "Böylece onları iki gün içinde yedi gök olarak tamamladı ve her bir göğe emrini vahyetti." (Fussilet, 41/12)

Yarattığı gökyüzünü bir baştan bir başa dolaşan Tanrı ansızın durdu ve "Göğün altındaki sular bir yere toplansın, kuru toprak görünsün" diye buyurdu. Meydana çıkan kuru alana "Yeryüzü", toplanan sulara ise "Deniz" adını verdi. Ardından "Yeryüzü bitkiler, tohum veren otlar ve meyve ağaçları üretsın!" diye buyurdu ve bu da yalnızca bir gün gibi kısa bir sürede tamamlandı.

"Gök kubbede gündüzü geceden ayıracak, yeryüzünü aydınlatacak ışıklar olsun. Belirtileri, mevsimleri, günleri, yılları gösterson!" diye buyuran Tanrı, büyüğü gündüze, küçüğü geceye egemen olacak güneşi ve ayı yarattıktan sonra, irili ufaklı yıldızları da birbirine değmeyecek şekilde itinayla gök kubbedeki yerlerine yerleştirdi; böylece "dünya göğünü de kandillerle süsleyip donattı!" (Fussilet, 41/12)

Zaman akıp gitti; dördüncü gün de geride kaldı ancak Tanrı hâlâ işini bitirmiş görünmüyordu. Beşinci günün şafağında yeryüzünü tekrar temaşa ettikten sonra "Sular canlı yaratıklarla dolup taşsın, gökyüzünde kuşlar uçuşsun!" diye buyurdu.

Bu emirle birlikte büyük deniz canavarları, sularda kaynaşan canlılar ve uçan çeşitli yaratıklar var oldu. Gökyüzündeki acemice kanat çırpışlarını, ürkek telaşlarını seyretti; "Verimli olun, çoğalın!" diyerek onları kutsadı.

Akşamdan itibaren yerden göğe yükselen kalın buhar tabakaları, yoğun yağış olarak tekrar toprağa döndüğünde vakit sabahı bulmuştu. Altıncı günde de durup dinlenmeden yaratmaya devam eden Tanrı "Yeryüzü canlı yaratık, evcil ve yabani hayvan, sürüngen türetsin!" dedi ve eserini yakından görmek için iyice yaklaştı.

"Bu her zaman, her yerde görülebilecek işlerden değil!" diye düşündü. Altıncı günün sonunda başarısının bir şahidi olmadığına hayıflandı. Yanında, bu yeteneğini görüp takdir edecek kimse yoktu. Cennetinde türlü türlü yaratıklar vardı; fakat kendilerine ait fikir ve iradeleri yoktu. Görevleri yalnızca yaptıklarını zikretmek ve yüceltmekti; zaten onun dışında bir şey de bilemezlerdi. Gerçi iblisler biraz başına buyruk, aymaz kişiliklerdi ama neticede onlar da yaratıldıkları amacın dışında bir bilgiye sahip değillerdi. Oysa Tanrı kudretini hakkıyla kavrayacak ve özgür iradesiyle takdir edecek, kendisine denk bir tanık arzuluyordu.

Ezelden beri melek, iblis, cin, zebani ve huriler arasında bulunmaktan iyice sıkılan Tanrı, günün birinde farklı bir mahluk yaratmaya karar vermişti. Etrafındaki meleklerle bu niyetini açıkladığı o ilk anda gördüğü tepkiyi hatırladı.

"İnsanı kendi suretimizde, kendimize benzer yaratalım. Denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, evcil hayvanlara, sürüngenlere, yeryüzünün tümüne egemen olsun," demişti. (Tekvin: 1/26)

Bütün melekler heyecanlanmıştı. Telaşla hep bir ağızdan "Ya Rabbi sen yeryüzünde kargaşa çıkaracak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz seni övüyor, tesbih ediyoruz," dediler. Tanrı ise onları "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim!" (Bakara, 2/30) diyerek susturmuştu.

Yeryüzünü inceleyen Tanrı, gürül gürül akan bir nehir kıyısına gelince durdu. Kötü kokuların etrafı doldurduğu küçük bir bataklığa baktı.

Tanrı "Ol!" dediği anda hemen "Bataklıktan ayrılan bir parça kurumuş balık derhâl kendisinden istenildiği gibi şekle girdi." (Hicr, 15/26)

"Tanrı insanı kendi suretinde yarattı. Böylece insan Tanrı suretinde yaratılmış oldu." (Tekvin: 1/27)

Nihayet "Zamanı geldi," diye düşünen Tanrı için sıra, insanda kendisindekine benzer bir ruh yaratmaya gelmişti. Katı hâlde duran şeklin önüne kadar geldi. Göz, kulak ve kalbi düzen içinde vücuda yerleştirdi. Ardından çamurdan şeklin burnuna "Kendi ruhundan yaşam soluğunu üfledi." (Secde, 32/9)

Yarattığı kainatı hızla temaşa eden Tanrı, haklı olarak kendisiyle övündü. "Gökleri, yeri ve aralarında olanları sadece altı günde yaratmayı bitirdiği hâlde henüz bir yorgunluk hissetmiyordu." (Kâf, 50/38)

Tanrı'nın bakışlarını diktiği insan bedeni ve organları hareket etti. Vücudunu kaplayan kıllardan ötürü zor seçilen gözleri usul usul açıldı. Işıktan kamaşan iri, kara gözlerinde yalnızca korku ve merak vardı. Karşısında ilk defa Tanrı'nın azametli suretini gören kıllı yaratık ürktü, telaş içinde saklanacak yer aradı.

Tanrı tebessümle "Korkma," dedi. "Ben Allah'ım. Sen de Adem'sin. Seni ben

yarattım. Şu gördüklerini de senin için yarattım. Seni kutsuyor ve bu yeryüzüne halife kılıyorum," dedi.

Saklanmakta ısrar eden, ürkek gözlerle kendisine bakan, bedeni korkudan tir tir titreyen Adem'e tekrar seslendi:

"Hadi konuş!"

Adem, korku ve endişe dolu titrek sesiyle ancak "Ne konuşayım?" diyebilirdi.

"Ne konuşman gerektiğini düşünüp bulacak yetenek, içinde fazlasıyla olmalı."

Şaşkınlık ve merak içinde bakışlarını etrafta gezdiren Adem, bu sözle Tanrı'nın neyi kastettiğini anlayamadı; cevap veremedi. Onun durgun, şaşkın ve meraklı hâlini izleyen Tanrı, zamana ihtiyaç olduğunu bildiğinden ısrar etmedi. "Yakında bana ihtiyacın olmayacak!" demekle yetindi.

Ardından derin bir soluk aldı: "Arşıma dönmeliyim. Şimdilik seni hükümranlığınla baş başa bırakıyorum."

Âdeta bu sözlerin mana ve sonuçlarını bir çırpıda kavramış gibi "Ne olur gitme!" diye yalvardı Adem. Bunun üzerine Tanrı, onu cesaretlendirmek için "Sana isimler öğreteyim," dedi ve saymaya başladı:

"Mesela bu gökyüzü, bu yeryüzü, şu berrak sıvı da sudur; onun akıp geçtiği yer nehirdir. Bu nehrin adı Fırat'tır. Etrafta gördüğün şeyler bitkilerdir; bazıları uzun, bazıları kısa. Onların renkleri yeşildir. Şu etrafta kaçışan, duran dört ayaklı canlı yaratıklar ise hayvandır. Küçük ve tüylü olanların adı koyundur; onların eti hoş ve lezzetlidir."

Başını göğse kaldırıp baktığında Tanrı'nın gitmiş olduğunu fark eden Adem'in içini derin bir korku kapladı. Ne olduğunu bilmediği bir âlemde tek başına kalmıştı; anısı, mazisi yoktu. Onun için bütün geçmiş, yalnızca kısa bir andan ibaretti. İçinde doğan, birbiriyle çelişik binlerce duygu ve düşünceyle kıvrınarak Tanrı'nın az önce işaret ettiği nehrin kıyısına koştu.

Bu arada Adem'i yeryüzünde yalnız başına bırakan Tanrı, gökte açılan kapıdan geçerek kendi arşına ulaştı. Arşın çevresini kuşatan melekler, hep bir ağızdan "Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. O'ndan başka Tanrı yoktur. O, yüce arşın Rabbidir!" (Mü'min, 23/116) zikriyle karşıladılar O'nu.

Tanrı her tarafı inleyen tezahüratlar eşliğinde, göz kamaştıran kırmızımsı akik taşından tahtına kuruldu.

Tahtın çevresini zümrüt parlaklığında bir gökkuşağı süslüyordu. Ortadaki bu tahtı yirmi dört başka taht kuşatmıştı. Tahtlarda ak giysiler içinde, başlarında altın taşlar bulunan yirmi dört melek oturuyordu. İçinden şimşek parıltıları ve gök gürlemeleri işitilen tahtın önünde alev saçan yedi meşale yanıyordu. Tahtın altından billûr bir ırmak kıvrılarak akıyordu.

Tahtın dört köşesinde, önleri ve arkaları gözlerle dolu dört büyük melek ayakta Tanrı'ya iltifat ettiler: "Şüphesiz, bizim Rabbimiz Allah'tır; gökleri ve yeri altı günde yaratan; ve arşa, o sınırsız kudret ve iktidar makamına kurulan. Gündüze, kendisini ivedilikle kovalayan geceyi sarıp sarmalayan O'dur. Koyduğu yasalara boyun eğen güneşiyle, ayıyla, yıldızlarıyla bütün bir yaratılış ve tüm buyurma, yasama kudreti her şey O'nundur. Ne yücedir Allah, ne uludur âlemlerin Rabbi!" (Araf, 7/54)

Meleklerden ilki aslana, ikincisi danaya, üçüncünün yüzü insana benziyordu. Dördüncüsü uçan bir kartal gibiydi. Her birinin altışar kanadı vardı. Yüksek sesle "O iki doğunun ve iki batının da Rabbidir. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?" (Rahman, 55/17-18) dediler. Ardından "Evveli ve ahiri olmayan Azametlimiz!" diyerek önünde secde ettiler.

Dört meleğin tahtta oturana yücelik, onur ve şükran sunuşunu gören diğer yirmi dört melek de gelip tahtın önünde yere kapandılar. Başlarındaki taçları çıkarıp tahtın önüne bıraktılar ve tek bir ağızdan zikre başladılar:

"Çağlar çağı diri olan Tanrımız!

Yüceliği, onuru, gücü almak sana yaraşır.

Çünkü her şeyi sen yarattın.

Her şey senin isteğin uyarınca var oldu."

Zikrin sonunda, Tanrı'nın önünde daha önce orada bulunmayan başka yedi melek belirdi. Bir tanesi, elinde altın buhurdanla sunağa yakın durdu. Tüm kutsal yaşamlıların dualarıyla birlikte, tahtın önündeki altın sunakta sunsun diye kendisine bol buhur verildi. Buhurdan çıkan duman, kutsal yaşamlıların dualarıyla birlikte meleğin elinden Tanrı'nın katına erişti. Ardından melek, buhurdanı alıp sunaktaki ateşten doldurdu ve gökyüzüne fırlattı.

İkişer, üçer ve dörder kanatlı melekler tarafından topluca ifa edilen zikrin ardından Tanrı onlara "Cennet bahçesinde toplanın!" diye buyurdu.

002. Güneş ve Ay

Adem, bulunduğu yerden gözünün alabildiği kadar uzanan uçsuz bucaksız alanı süzdü. Bitkileri ve hayvanları uzun uzun izleyerek ne olduklarını anlamaya çalıştı.

İçinde açıklayamadığı karışık hisler vardı: Bir yanıyla itici, bir yanıyla çekici bir duygu.

Gözetlediği kimi canlıyı zararsız buluyor, kiminden de ürküyordu.

Toprakta gördüğü en küçük sürüngenlerden bile çekiniyordu. Merakına yenilip bazılarını ayağıyla yoklamaya çalıştı ama başaramadı.

Küçük canlılar derhâl kaçıyorlardı. Onların bu korkaklıkları, sebebini bilmeyen Adem'i düşündürüyordu:

Hiçbirine zarar vermek istemiyordu. Eğer küçük canlılar ondan korkuyorsa, o da kendisinden büyük yaratıklardan korkmakta haksız sayılmazdı.

Bir görünüp bir kaybolan irili ufaklı hayvanları izleyerek vakit geçirdi.

Sonra karın kısmında, şiddeti giderek artan bir ağrı hissetmeye başladı.

Bu garip duyguyu ilk defa yaşadığından ne olduğunu anlamakta zorlanıyordu.

Ağrılar arttıkça ağzında ve karnında karıncalanmalar başladı; bedeni istem dışı hareketlerle tepki veriyordu.

Çağlayarak akan nehrin kıyısına vardığında bir an durdu.

O sırada, nehirde su içen hayvanları fark etti. Ağızlarını suya batırıp yaptıkları

hareket ona ilginç geldi. Çıplak ve kıllı ayağıyla, her şeyi göze alarak akan suyu yokladı. Hayvanların ne yaptıklarını anlamak için onları taklit etti; yüzüstü yere yattı, ağzını suya batırdı.

Suyu yuttukça karnındaki karıncalanma azaldı. Suyu keşfetmek Adem'e inanılmaz bir heyecan verdi.

Hayvanların davranışlarından ilham alarak etrafına baktı. Önce ağzıyla toprağı eşeleleyen dört ayaklı hayvanları taklit etti. Çok zor geldi; ağzına dolan otu, toprağı derhâl tükürdü. Yine de pişman değildi; denemek ona yeni bir fikir vermişti.

Etrafı tanımaya çalışan Adem, ağaçların gövdelerine dokundu, meraktan yapıraklarından avuç dolusu kopardı.

Ağaçların hiçbir tepki vermemesi ona ilginç gelmişti. Sessiz, tepkisiz bu canlılar ilk defa onda bir "üstünlük" duygusu uyandırdı.

Aynı duyguyla ağaçların dallarındaki meyvelere saldıran kanatlıları izledi, hareketlerini çözmeye çalıştı.

Her yeni keşif ona yeni bir kapı açıyor, bilmenin sınırlarını biraz daha genişletiyordu.

Tanrı'nın daha önce kendisine gösterdiği koyunların bulunduğu tarafa gitti.

Yaklaştıkça koyunlar ondan kaçtı. Bu kez onların korkaklığı Adem'i cesaretlendirdi. Bir tanesinin yününe parmaklarını geçirip yakaladı. Koyun elinden kurtulmak için çabalarken avuçlarında bir tutam kıl bıraktı. Bu çaresizlikleri hoşuna gitti.

Kimi zaman birini yakalayıp yere yatırıyor, kimini okşuyordu. İlk kez güç duygusunu tattı.

Çevredeki uzun kulaklı, iri gözlü, kuyruklu hayvanlar ilgisini çekti.

Çirkin sesleriyle ortalığı inleyen eşekler, koyunlar kadar korkak değillerdi. Onlara dokunmasına rağmen hareket etmediler.

Bu durağanlık ona garip bir huzur verdi.

Zaman geçti. Gün batmaya başladı.

Ortayı karartan gölgeler Adem'in yüreğini sıkıştırdı.

Güneşin kızıla döndüğü ufka baktı, içgüdüsel bir korkuyla haykırdı:

"Gitme! Durl!"

Güneşin sönüp yok olmasını istemiyordu. Karanlık yayıldıkça içini bir korku kaplıyordu. Güneşin ardından koştu, bağırdı, yalvardı, ağladı...

Ama hiçbir şey değişmedi.

Gün ışığını ondan esirgeyen göğe sitem ederek, bekleyiş içinde kıvrandı.

Hayat bir anda bütün anlamını yitirmişti.

Bütün gücünü ve cesaretini güneşten aldığını fark ettiğinde, kendine olan güveni sarsıldı; her şeyden şüphe etmeye başladı.

Tam umudunu yitirirken, gökyüzünde dolunay belirdi. Işığı yetersizdi ama yine de teselli oldu.

Artık karanlığa da razıydı; hiç değilse bir ışık kalmıştı, onu kaybetmek istemiyordu. Ancak karanlıkta yürümek, gündüzden çok daha zordu.

Bastığı her yer bir tuzak gibiydi. Önünü göremeden yürürken ansızın ayağı boşa geldi. Dengesini kaybedip yerde yuvarlandı. Can havliyle ayağa kalkıp bedeninde

acıyan yerleri ovdu. Yorgunluğu, korkusuyla birleşip onu neredeyse felç ediyordu.

Her gölge, her ses, her hışırtı içinde büyüyen bir tehdiye dönüşüyordu.

"Neden buradayım? Neden varım? Neden bu korkuyu yaşıyorum?" diye kendi kendine sordu.

Cevap bulamadı.

İçinde, sonsuza dek böyle yaşamak zorunda kalmanın kederi ve çaresizliği birikti.

Etrafta dolanan hayvanların çıkardıkları garip sesleri iştince korkudan gözüne kestirdiği yüksek bir ağaca tırmandı.

Rahatsız etmeyen bir dalın üzerine uzandı. Gözlerini kapattı ama her sesle irkilip yeniden açıyordu.

Birkaç kez bu döngü sürdü; sonunda tükenmiş bir hâlde derin bir uykuya daldı.

Ne kadar geçtiğini bilmeden sıçrayarak uyandı. Gördükleri karşısında heyecanlandı.

Ortayı yeniden aydınlatan güneşi görünce sevindi. Onun yalvarmalarından etkilenip geri döndüğünü sandı.

Ağaçtan aceleyle inerken dizlerinin üzerine düştü, aldırmadı, sekerek koştu, güneşe secde etti.

"Bir daha gitme!" dedi.

Onu bir daha kaybetmemek için ne gerekiyorsa yapmaya hazırdı.

İçine huzur doldu. Ama biraz sonra karnında yine karıncalanmalar başladı.

Daha önce yaşadığı bu hissi hatırladı ve hemen nehre koştu. Ancak nehir ortadan kaybolmuştu!

Gittiği her yerden umutları sönmüş döndü, başka bir yöne koştu.

Hava tekrar kararmaya yüz tuttu. Güneşi kara bulutların örttüğünü görünce yüreği daraldı.

"Bulutlar onu benden saklıyor olmalı," diye düşündü.

Derken yukarıdan su damlaları düşmeye başladı.

İçmek için aradığı su gökten geliyordu. Avuçlarını açtı, damlaları topladı, içti.

Rahatladı ama ıslandıkça üşümeye başladı.

Gökyüzüne seslendi:

"Dur artık! Ben ıslandım!"

Ve gerçekten, yağmur azalarak dindi.

O anda güneşle arasında bir bağın kurulduğuna inandı.

"Gökyüzünden beni izliyor," diye inandı.

Tam o sırada, yanındaki ağacın dalları arasında gün ışığında parlayan kıvılcık, iri meyveler gördü.

İçinden gelen bir dürtüyle alçak bir dalı çekip kopardı. Eline aldığı meyveyi ısırıldı. Önce küçük bir lokma aldı, sonra oburca yuttu. Karnındaki karıncalanma azaldı. Yeni bir bilgi daha edinmişti. Artık acıkınca ne yapacağını biliyordu.

Üzüm ve hurma dışında denemediği meyveler ağzında kötü tat bırakmıştı.

Kâh çayırdı, kâh ormanda yürürken, her gördüğü canlıyı incelemekten durmıyordu.

Bazı hayvanların o tatsız, ağıza yapışan otları nasıl yediklerine anlam veremi-

yordu.

"Bu şeyler yenir mi?" diyordu kendi kendine.

Kuşları, böcekleri, ayıları, kurtları, hatta yılanları tanıdıkça yalnızlığına ve zayıflığına üzülmüyordu.

Koyunlar karşısında duyduğu özgüven, vahşi hayvanlar karşısında uçuş gidiyordu. Kendisini korumak için hızlı davranmаса, defalarca onların dişlerinin arasında kalacaktı.

Bazen yorgunluktan veya açlıktan olduğu yere yığılıyordu.

Pis kokan, sıcak dışısına merakla dokunup bakan Adem, artık her gördüğünü ağzına götürmemeye karar verdi.

Vakit ilerleyip güneş yeniden kaybolmaya başlayınca, yüzünü göğе çevirdi:

"Ne hata yaptım?" diye sitemle sordu.

Söylediğı her söze, ettiğı her özre rağmen güneş yine uzaklaştı.

Bir ağaca tırmanıp beklemeye başladı.

Gözlerini kırpmadan yalvardı.

Yalvarışları geç de olsa sonuç verdi. Üzüntüsüne dayanamayan güneş, süzülerek yeniden doğdu.

Bu kez ona minnetle baktı.

"Beni işitti, geri döndü," diye inandı.

Artık güneş onun için bir dosttu.

Ah, bir de neden gittiğini anlayabilseydi... Onu bir daha küstürmemek için her şeyi yapmaya hazırđı.

Günlerce doğayla baş başa kaldı. Güneşin sebepsiz gitmesine ve tekrar dönmesine alıştı. Artık biliyordu:

Gücünün yetmediğı işlerde sitem etmenin anlamı yoktu.

003. Yeryüzünden kaçış

Adem zamanla çevre şartlarına iyice uyum sağladı. Ellерinde ve ayak tabanlarındaki yaralara rağmen, acıktığında veya herhangi bir tehlike anında artık ağaçlara daha hızlı tırmanabiliyor ve canını incitmeden tekrar aşağıya inebiliyordu.

Bedeninin sınırlarını tanıyor, doğanın sertliğini kabul etmeyi öğreniyordu.

Gece korkuyordu; fakat güvenli bir yerde saklanmayı ve sabahı beklemeyi öğrenmişti. Üstelik güneş ile gece ortaya çıkan ayın birlikte hareket ettiklerini, birbirini takip ettiklerini ve kendisini sırayla gözetlediklerini de anlamıştı. Bu döngü, onun için hem korkunun hem de güvenin kaynağıydı. Artık onlardan bir zarar görmeyeceğinden emindi. Diğer yandan onlara hürmet edip, saygı göstererek dostluklarını kazanmaktan da vazgeçmiyordu. Çünkü onlar, yanlarına gitmeye güç yetiremeyeceğı veya kendilerine söz geçiremeyeceğı kadar büyük ve ulaşıl-maz varlıklardı. Onlardan gelebilecek öfke ve zararlardan emin olmanın en akıllıca yolu, onları memnun etmek ve gönüllerini hoş tutmaktı. O da bunu yapıyordu.

Ormanda veya açık alanda gezinirken onlara bakarak kendi yerini tespit edebiliyordu. Kendisinin hazırladığı barınaktan ayrıldığında, gittiğı yönü inceliyor ve

taniyordu. Barınağın yerini unutmamak için işaretler koyuyor veya işaret sayılacak görüntü ve nesneleri aklında tutmaya, hafızasına kazımaya çalışıyordu. Böylece tekrar dönmek istediğinde hiç zorlanmıyordu.

Nehire gitmek, su içmek, yıkanmak, karnını doyuracak yiyecekler temin etmek, etrafta keşif turları atmak ve tekrar barınağına dönmek artık onun için sıradan bir işti.

Ancak tek başına olması ve dilinden anlayacak bir varlığın bulunmaması, bütün bilgisini ve keşiflerini anlamsız kılıyordu. Tecrübeler esnasında keşfettiği acı ve tatlı duygular içini dolduruyordu. Duygular, kelimesiz bir dille birikiyor; fakat bir muhatap bulamıyordu.

Keşiflerin başını ve sonunu hatırladıkça kendisiyle gurur duyuyor, bu gururu ve mutluluğu paylaşacak kimsenin olmamasına üzülmüyordu. Dünyadaki her canlı kendi arasında bir şekilde anlaşıyor, koklaşıyordu. Üstelik her birinden çok sayıda vardı. Oysa kendisine benzeyen hiç kimseyi görememişti. İlk kez "tek olmanın" ne kadar ağır bir yük olduğunu hissediyordu. Dilinden anlayan da sadece ilk gün kendisini yaratan Tanrı olmuştu. Tanrı'dan başka, ne onu dinleyen ne de sesine cevap veren bir varlık vardı.

Gece ve gündüz bütün hareketlerini dikkatle gözetleyen Güneş ve Ay dahi onunla tek kelime konuşmuyor, sadece dinliyorlardı. Oysa her ikisinin de kendisi gibi birer ruhu olduğundan şüphesi yoktu.

Adem, tam da doğaya alıştığını düşündüğü günlerde ansızın kendisini Tanrı'yla yüz yüze buldu.

Heyecan içinde, bir yandan gözleri yaşlı hırısından ağlıyor, bir yandan da Tanrı'ya sitem ediyordu:

"Beni neden burada bir başıma bıraktın! Çok kötü şeyler yaşadım, büyük tehlikeler atlattım."

Tanrı tebessüm etti:

"Burası senin dünya," dedi. "Burada yaşamaya alışmalısın."

Ellerini ve ayak tabanlarını gösteren Adem, "Canım acıyor!" dedi. Ardından gökyüzünde uçan kuşları işaret ederek "Onlar gibi gidemez miyim?" diye sordu.

Tanrı sakince: "Şikâyet ettiğin burası senin mülkün ve saltanatındır," dedi.

Adem ısrar etti: "Saltanat kanatla daha iyi olmaz mı?"

Tanrı tebessümle cevap verdi: "Senin saltanatın kanatsız olacak."

Adem bu sözlerin derin manasını kavrayamadı. Onun için zorluk, henüz bir eğitmen değil, bir cezaydı.

Yine de ısrarla yakınmaya devam etti.

"Burada ne yapacağımı bilmiyorum. Korkuyorum!"

Tanrı, konuyu değiştirmeyi tercih eder gibi "Etrafa bak," dedi.

"Sırf senin için çok lezzetli tatlar ve zevkler yarattım. Henüz hepsini keşfetmedin; sabırlı ol bakalım."

Adem derin bir iç çekti:

"Akşam olunca yüreğimi tarif edemediğim korkular kaplıyor. Şu sığınakta ancak saklanarak uyuyabiliyorum. Üstelik burada çok da canım sıkılıyor. Beni anla-

yan, sözümü dinleyen bir tek varlık yok. Kimin yanına gitsem ya saldırıyor ya da benden kaçıyor. Onların korkusundan nehre dahi giderken çekiniyorum."

Henüz yeryüzünde yeni ve tecrübesiz olmaktan kaynaklanan bu şikâyetleri dinleyen Tanrı hiç ikna olmamış gibi, "Ben şimdi gidiyorum, gerek duyarsam hâlini görmek için tekrar dönerim," dediğinde Adem büyük bir hayal kırıklığı yaşadı.

Ancak Tanrı'yı yeniden kaybetmemek için elinden geleni yapmaktan da geri kalmadı. Tekrar "Ne olur beni bırakma!" diye yalvarmaya, yere kapanıp secde etmeye başladı.

Onun yalvarmalarından etkilenmeyen Tanrı uyarıcı bir ses tonuyla:

"Kendine güvenmeyi öğrenmelisin," dedi.

Adem ağlıyor, hıçkırıyor, Tanrı'ya tutunmaya çalışıyordu.

Tanrı "Acaba çamur doğru bir seçim miydi?" diye içinden geçirdi.

Yarattığı kuşlar, sürüngenler kabuklarını kırar kırmaz hayata başlıyordu. Oysa bu yeni mahluk, nefes almayı bile ancak acıyla öğreniyordu.

Son eserini biraz daha olgunlaştırması gerektiğine kanaat getiren Tanrı, "Peki, seni cennetime götüreyim," dedikten sonra şöyle devam etti:

"Cennette burada olduğu gibi kızgın güneş altında aç, susuz, çıplak kalmazsın." (Taha, 20/118–119)

Cennetin ne olduğunu bilmeyen Adem, Tanrı'nın teklifinin mevcut hâlinden daha iyi olacağını düşündü. Rahatladı, sevinçle başını toprağa koydu, dudaklarından minnet dolu kelimeler döküldü.

Sonra yerinden kalktı, heyecanla koyunların bulunduğu tarafa koştu.

Kısa bir kovalamanın ardından bir tanesini kucaklayıp Tanrı'nın önüne indirdi.

Bu kez Tanrı sordu:

"Bunun manası nedir?"

Adem cevap verdi: "Şükran hediyesi. Beni yalnız bırakmazsan, sana her zaman bunlardan getiririm."

Bu hareketi Adem'in karnının acıktığına yoran Tanrı, onun saf niyetine gülümsedi. Elini uzattı ve birlikte masmavi gökyüzüne yükseldiler.

Gökte açılan kapıdan geçtiklerinde, Adem kendisini bir anda gözlerini alamadığı ihtişam ve güzellikte bir bahçede buldu. Üzerlerinde bulutsuz, berrak bir gökyüzü vardı. Adem burada da yabancı olmadığı güneşi görmekten memnun oldu. İçinden, "Keşke bu güneş hiç batmasa," diye geçirdi.

Bir anda etrafında bir hareketlenme oldu. Işık dolu havada kanatlar çırpılıyordu.

Adem, kendisini başına toplanan ikişer, üçer, dörder kanatlı meleklerin ortasında buldu.

Şaşkınlık içinde melekleri ve cennetin güzelliklerini incelerken, bir yandan da Tanrı'yı ikna edip buraya geldiği için ne kadar şanslı olduğunu düşündü.

Cennet içinden yeryüzünün korkusunu sildi. İlk defa, huzuru ve güveni hissetti.

004. İblislerin saltanatı

Cennet duvarlarının ardında kalan karanlık bölgede hayat her zamanki sıradanlığıyla akıp gidiyordu. Tepesi göğün dumanları arasında kaybolmuş alevden kuleleriyle gözün görme sınırlarını aşan geniş saraydan işitilen çalgı ve eğlence sesleri ortalığı inletiyordu. Sarayın ön bahçesi, demirden şişlere geçirilmiş devasa etlerin cızırdayan sesleriyle ve lezzetli kekik kokuları tarafından âdetâ istila edilmişti. Etrafta hırsızlığa dadanan cinler vardı. Yaka paça tutulan cinlerin görevli zebanilere karşı sergiledikleri kararlı direnişler nağmelerin gürültüsü içinde kaybolup yitiyordu.

Bu hengâmde parlak boynuzlu, genç bir iblis kızıl alevlerin parlattığı sarayın kapısında geçip içeri daldı. Sarayın içi de hınca hınç kalabalıktı. Tüm koridorlar, hatta merdiven altları dahi tıklım tıklımdı. Genç iblis, ellerinde şarap kâseleriyle dans eden ve kucaklarındaki hurilerle ulu orta sevişen iblislerin arasından ite kaka salona ulaştı.

Eğlencenin merkezine varana kadar, şuh ve davetkâr bakışlı, hurilerin tepsilerde sundukları şaraplardan birkaç kadehi midesine yuvarlamaktan geri kalmadı. Salonun üzerinde yükselen bakır kubbenin altında sarhoş iblisler, ellerinde ateşten kementlerle naralar atarak birbirlerini kovalıyorlardı. Orta yerde ise, şeffaf ipekliler giyinmiş çılgın huriler müziğin ritmine bedenini uydurmak için birbirleriyle yarışıyorlardı. Aslında bütün baş döndüren eğlencesine rağmen iblisler için bu alelade bir gündü. Tanrı cennet şaraplarını ve hurileri onlara eğlence olsun diye yaratmıştı. Etkileyici nağmeleri ve cilveleriyle akılları baştan alan huriler, iblisleri memnun etmekten başka bir gaye bilemezlerdi.

Cehennem ehli, kendilerinden beklenen vakitlerde zikirlerini yaptıkları sürece herhangi bir sorunla karşılaşmıyorlardı. Fakat zamanla yaramaz iblisler sırf laf olsun diye zikirlerini aksatmaya başlamışdılar. Tanrı da en büyük iblisi onlara sorumlu atamıştı.

Baş iblis görevi ilk aldığı zamanlar bu kadar zorlanmıyor, işini de çok seviyordu. Ne de olsa cehennemin yönetimi ona bırakılmıştı. Bütün iblislerin içinde tek sözü geçen ve iktidarın nimetlerini değerlendiren de kendisiydi. Zamanla iktidarın hem getirisi hem de götürüsü olduğunu anladığında ise iş işten geçmişti. Şimdi, yaşamlarını zevksiz ve neşesiz sürdüren o saf melekleri bile kendinden daha şanslı bulur olmuştı. Cehennemin uğultusu arasında sessizliğe sığındı; konuşsa içindeki alev taşacak gibiydi. Dumansız, saf ateşten yaratılmış bedeni, cezbedici güzelliği ve dudaklarından eksilmeyen kahkahaları bile ağlayan içini maskeleyemiyordu. Zaten arada bir durup da yakuttan, iri boynuzlarını dertli dertli sallaması, içinde birtakım sıkıntılar sakladığını ele vermeye yetiyordu.

Baş iblis, her gün sayıları artan genç iblislerle uğraşmaktan iyice bunalmıştı. Boynuzu bitmemiş şımarık gençler hiç söz dinlemiyorlardı. Daha kötüsü; kanaat nedir bilmeyen iblislerin gözleri de bir türlü doymak bilmiyordu. Ne şarap yetiştirebiliyordu onlara ne de huri. Hadi şarap neyse de Baş iblis'in cennetten huri istemeye neredeyse yüzü kalmamıştı. Her iblisin payına en kötü ihtimalle beş tane düştüğü hâlde, cehennemde huriler yüzünden çıkan kavgalar hiç eksik olmuyordu.

Zikir vakitleri ise gençler bir başka belaydılar! Köşe bucak saklanan genç iblisleri kovalamaktan imanı gevremek üzereydi. Artık ne cennet şarapları ne de şuh bakışlı hurilerin kıvrak tenleri kendisini sakinleştirmeye yetiyordu. Son zamanlarda hırçın ve asabi biri olup çıkmıştı. Öyle ki, masum iblislerin kalbini kırarken dahi bir parça olsun pişmanlık duymuyordu. Yıllardır çok iyi dost olduğu iblisler bile gidecek onu tanıyamaz olduklarından şikayet ediyorlardı.

Baş İblis homurdanmakta yerden göğe haklıydı. Çünkü en ağır görev kendisine verilmişti. Evet, belki diğer iblislerden fazla imtiyaz ve makam sahibiydi; ancak bu da öyle kolay bir görev değildi. İçtiği her yudum şarabı alnının ağıyla hak ettiğinden hiçbir iblisin şüphesi yoktu.

Baş İblis, ebediyen bu sıkıntıyla yaşamaktansa "Artık ne olacaksa olsun," deyip Tanrı'ya içini dökmeye karar vermişti. Bu durumu daha fazla kaldıramayacağını söylemek için Tanrı huzuruna çıkmanın fırsatını kolluyordu. Belki Tanrı bu soruna bir çözüm getirir umuduyla sabırla bekliyordu.

Baş İblis'in bütün şikâyet ve yakınmasına rağmen yine de onun hükmü altında bulunan iblisler kendisine saygı duyuyorlardı. Onun kızmasından, azarlamasından veya öfkeli tavırlarından hiçbirinin alındığı görülmemişti. Hatta onun sinirlenmesinden keyif bile alıyorlardı. Bu durum, cehennemdeki görevini başarıyla yürüten Baş İblis'in ne derece benimsenip sevildiğinin de bir kanıtı sayılırdı. Zira her biri başlı başına bir cehennemi andıran iblislerin gönlünü fethetmek hiç de kolay değildi.

Parlak boynuzlu genç iblis, elindeki kâseyi başına diktikten sonra "Baş İblis hazretleri!" diye çağırınca, Baş İblis de ona döndü ve "Ne var?" diye azarladı.

Baş İblis'in yaşadığı bunalım iblisler arasında bir sır olmadığından, genç iblis de onun azarından hiç alınmamış görünerek konuştu:

"Tanrı seni cennet bahçesine çağırıyor."

Homurdanarak elindeki şarap kâsesini yere vuran Baş İblis, kucağındaki hurileri de itekledikten sonra doğruca cennetin yolunu tuttu.

005. Cennette isyan

Meleklerin savaşı

Baş İblis cennete vardığında ne olduğunu anlayamadığı garip bir durumla karşılaştı. Tanrı'nın huzurunda erkek hizmetçiler gibi yeşil ipekler içinde, bedeni aşırı kıllı ve çirkin bir yaratığın başına toplanmış melekleri görünce şaşırdı. Yaratığın çirkinliği boynuna ve bileklerine takılmış olan bütün altından ve zümrüitten takıların zarafetini bastırıyordu. Gördüklerine anlam vermekte zorlanan Baş İblis bulunduğu yerden sessizce olanları izlemeye koyuldu.

Tanrı "Bir zamanlar, yeryüzünde bir halife yaratacağım, dediğimde sizler 'Orada bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birisini mi yaratacaksın?' demiştiniz. Hadi, davanızda sadıksanız bana şunları isimleriyle haber verin, dedi.

Melekler dediler ki: Bizim, senin bize öğrettiğinden başka bir bilgimiz yoktur.

Şüphesiz sen bilensin, hakimsin.

Tanrı isimlerin hepsini Adem'e ilham yoluyla bildirdikten sonra ona sordu: Ey Adem, bunların isimlerini söyle." (Bakara, 2/30-33)

Adem'in isimleri teker teker saydığına şahit olan meleklerin hayretten ağızları açık kalmıştı. Bunun üzerine Tanrı "Hani 'Ben, kuru balçıktan, şekil verilmiş kokuşmuş çamurdan bir insan yaratacağım. Onun yaratılışını tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanacaksınız,' dememiş miydim? diye hatırlattığında meleklerin hepsi Adem'e secde ettiler.

Bir tek Baş İblis secde etmekten kaçındı." (Hicr, 15/28-31)

Tanrı öfkeyle "Ey İblis!" diye bağırdı. "Kudretli iki elimle yarattığım varlığa secde etmekten seni alıkoyan ne oldu?" (Hicr, 15/32)

Toprak soğuktu, ateşse canlıydı. Adem'in cennet için zayıf yaratıldığını gören İblis 'Bu çamur, bir kıvılcımı bile taşıyamaz,' diye düşündü.

Kendisi hem cennetin serinliğini, hem cehennemin hararetini taşıyabiliyordu; işte gerçek üstünlük buydu.

O an, içindeki gurur ateşi diline vurdu:

'Ben, kuru bir çamurdan, şekillenmiş balçıktan yarattığın insanın önünde eğilmem.' (Hicr, 15/33)

Ve ilk kez, söz Tanrı'ya karşı ateş aldı.

Bu mağrur yanıt karşısında hiddetlenen Tanrı "Öyleyse çık oradan, çünkü sen kovuldun. Şüphesiz hesap gününe kadar lânet senin üzerinedir," (Hicr, 15/34-35) diye gürledi.

Bu sözler karşısında nasıl bir cezaya çarptırıldığını anlamakta güçlük çeken Baş İblis hislerinden emin olmak için sordu:

"Kiyamet mi? O da nedir?"

"Yalnızca benim bildiğim bir vakittir."

"Nerede?"

"Yeryüzünde."

Çok zeki olan Baş İblis, Tanrı'nın gelecek ile ilgili bütün planlarını bir çırpıda keşfetmişti. Tanrı'nın tıpkı cinler gibi üresinler diye Adem'e de bir eş yaratıp onları yeryüzüne göndermeyi ve günün birinde kıyametle yeryüzünü tekrar helak etmeyi planladığını öğrenince hırsından ne yapacağını bilemedi. Ortada onca aptal melek varken Tanrı planlarında neden kötü rolü kendisine vermişti? Cehennemde verdiği onca fedakâr hizmetten sonra bu düpedüz haksızlık sayılmaz mıydı? Tanrı'ya gücü yetmeyeceğini çok iyi bildiğinden bir müddet düşündükten sonra şöyle dedi:

"Öyle ise insanların mezarlarından kaldırılacakları güne kadar bana mühlet ver!" (Hicr, 15/36)

Tanrı da hemen "Tamam! Sen mühlet verilenlerdensin." (Araf, 7/15) dedi.

"Öyleyse," dedi, "beni azdırmana karşılık, and içerim ki, ben de onlar için senin doğru yolunun üstüne oturacağım. Sonra önlerinden, arkalarından, sağlarından,ollarından onlara sokulacağım ve sen, çocuklarını şükredenlerden bulmayacaksın." (Araf, 7/16-17)

Bu meydan okumaya karşılık Tanrı da: "Hadi, sen, yerilmiş ve kovulmuş olarak oradan çık. And olsun ki, onlardan sana kim uyarsa, bilin ki sizin hepinizden cehennemi dolduracağım." (Araf, 7/18) dedi.

Baş İblis etrafına bakındı. Adem gözü önünde cereyan eden tartışmalara şahit olduğu hâlde kendi payına doğru sonuçları çıkartmaktan acizdi. Tanrı'nın kendi tarafında olduğunu düşünmesi ve ona güvenmesi âdeta akıl gözünü kör etmiş, hakikati görmesini engellemişti. Bu bakımdan değerlendirdiğinde Baş İblis, ona secde etmemekte sonuna kadar haklıydı. Baş İblis, olanları içine sindiremiyordu. Kendi kendine mırıldandı: 'Tanrı bize oyun oynuyor olmalı...'

Adem ile göz göze geldiklerinde, o saf bakışında aptalca bir sevinç sezdi.

"Şu benden üstün kıldığını gördün mü? Yemin ederim ki, kıyamet gününe kadar pek azı hariç, onun zürriyetini kendi buyruğum altına alacağım." (İsra, 17/62) diye küstahça söylendi.

"Doğrusu benim kullarım üzerinde senin hiçbir hâkimiyetin yoktur. Hadi git! Elinden geleni ardına koyma! Onlardan kim sana uyarsa, şüphesiz ki cezası cehennemdir, hem de mükemmel bir ceza." (İsra, 17/63)

Tanrı, Baş İblis'e sürgün cezasının kaldırılacağı kıyamet günü tekrar yuvasına dönebileceğini müjdeleyerek onu teselli etmeyi denedi. Fakat Baş İblis bunu bir lütuf olarak görmeye yanaşmadı.

"Rabbim! Beni saptırdığın için, and olsun ki yeryüzünde fenalıkları onlara güzel göstereceğim; halis kıldığın kulların bir yana, onların hepsini saptıracağım," dedi. (Hicr, 15/39-40)

Tanrı'yla Baş İblis arasındaki tartışma bir müddet daha sürüp gitti. Sonunda Tanrı tartışmaktan sıkıldı ve her şeyin planlandığı gibi gitmesi gerektiğini vurgulayarak Baş İblis'in de bu emre uygun hareket etmesini istedi.

Bütün tafasına rağmen Baş İblis yine de cehennemi terk edip, zekâsı kıt mah-lûkların yaşadığı yeryüzüne gitmeye yanaşmayınca ortam gerildi. Olumsuz havayı sezen bütün iblisler, cehennemdeki eğlenceyi bırakıp âdeta kötü gün dostu olduklarını kanıtlamak ister gibi gelip Baş İblis'in ardında saf tuttular.

Zor kullanmaktan başka çaresi kalmayan Tanrı, meleği Mikail'e harekete geçmesini buyurdu.

Baş İblis hareketlenen meleklerle sitem etti:

"Ya Rabbi, sen yeryüzünde kargaşa çıkaracak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? diyen sizler değil miydiniz?"

Melekler, "Doğru! Ama ilahi kudret karşısında hemen de itaat ettik," dediler.

"Zavallılar."

O andan itibaren cennette baş gösteren isyandan ötürü ortalık karıştı.

Mikail, Cebrail ve diğer melekler bütün maharet ve yetenekleriyle iblisler ordusuna karşı saldırıya geçtiler.

Çıkan kargaşadan yüreği ağzına gelen Adem, kaçıp bir ağacın altına gizlendi.

Bir tarafta Tanrı'nın melekleri, diğer tarafta yine aynı Tanrı'nın iblisleri birbirlerine kıyasıya vurdular. Ortalık, tıpkı yeryüzündeki gibi toz duman olmuştu. İblisler, can sipêrâne mevzilerini müdafaa ederken olağanüstü bir cesaret örneği sergile-

diler. Cennet, ilk defa böyle bir isyana ve dayanışmaya sahne oluyordu. Şayet son anda Azrail meleklerin yardımına yetişmeseydi, iblislerin kesin bir zaferle cenneti ele geçirmeleri işten bile değildi.

İblislerin bütün çabalarına ve yiğitliklerine rağmen kazanmaları mümkün olmadı. Çünkü Tanrı onları kaybetmek için yaratmıştı. Mücadelenin sonunda mevzilendikleri son siper de ele geçirilince, melekler tarafından teker teker tutulup yeryüzüne fırlatıldılar. Sonuna kadar çarpışmaktan vazgeçmeyen Baş İblis, melekler tarafından kısıvrak yakalanıp sıkıca bağlandı. Özellikle yeryüzüne kadar götürülüp çukurların en derinine kapatıldı. Konulduğu yerden çıkmasın diye üstüne bin yıllık bir de mühür vurdular.

Melekler cennete döndükleri sırada, Baş İblis'in yeryüzünün derinliklerinden gelen acılı feryatları arşın sınırlarından dahi rahatlıkla duyulabiliyordu.

Cennette yeniden sükûnet sağlanınca Tanrı "Gel buraya!" diye çağırdı.

Adem, yavru bir iblisi elinde tutarak geldi. Gövdesi ateş parçası gibi sıcak iblisin soğuk dilinden akan salyalar Adem'in eline bulaşmıştı. Yavru iblisi getirip Tanrı'nın önünde yere bıraktı ve secde etti.

Tanrı "Neden onu sakladın?" diye sorduğunda, yüzü korkudan sapsarı kesilmiş Adem'in o an verdiği yanıt kendisine hiç de şaşırtıcı gelmedi.

"Bir hediye!" dedi Adem. "Beni iblislerden korursan sana hep bunlardan getiririm."

Küçük iblisi meleklerle teslim eden Tanrı, dönüp Adem'e "Cennetin tadını çıkar! Sana her şeyi serbest kılıyorum. Yalnız deminden beri altında saklandığın şu ağacın meyvesine dokunmayacaksın!" dedi.

Tekrar secdeye kapanan Adem: "Asla!" dedi.

Tanrı gözden kaybolup yittiğinde Adem de cennet sakinlerinin meraklı bakışları altında bir başına kaldı.

Bir süre gayesizce ortalıkta dolanan Adem, verdiği ani kararla başının üzerinde el ele tutuşup neşe içinde dans eden melekler eşliğinde cennet bahçesinde gezintiye çıktı. Ellerindeki çalgı aletleriyle ruhu okşayan tılsımlı nağmelerin tınısını mırıldanan huriler de dört bir taraftan gelip kendisine refakat etmeye başladılar.

006. Cennetin havuzları

Hurilerin koynunda tanrılaşan Adem

Uçsuz bucaksız, yeşim taşı gibi parlayan cenneti çevreleyen yüksek surlar; safir, akik, yakut, zümrüt ve zebercet gibi değerli taşlardan yapılmıştı. Köşkleri birbirine bağlayan yolları, cam saydamlığında saf altından döşenen bahçede; diğer cennet ve cehennemlere açılan on iki kapı da, istisnasız inciden yapılmıştı.

Yol boyunca yeşil ipekli, parlak atlastan elbiseler giyinmiş, kendi suretinde ancak kendisinden daha güzel görünen erkekler hizmete koştular. Gümüş kaplar, billûr kâseler ve gümüşü beyazlıkta şeffaf kupalarda sunulan şarapları içtikçe içesi geliyordu Adem'in.

Topuklarından dizlerine safran, dizlerinden göğüslerine misk, göğüslerinden boyunlarına amber kokan, güler yüzlü, ahu gözlü, iri göğüslü, körpe huriler, bedenlerini rengârenk şeffaf ipeklerle süslemişlerdi. Ellerinde taşıdıkları cennet şaraplarını birbir içirdikçe, Adem'in zevkten başı dönüyordu.

Gölgesi altında dolaştığı her çeşit ağaca bir bakışı yetiyordu. En olgun meyveler dalından kopup süratle ağzına ulaşıyordu. Hurma ve nar ağaçları, salkım salkım üzümler, hele ki muzlar; yeryüzündeki o tatsız meyve ve ağaçlarla kıyas dahi edilemeyecek kadar lezzetliyidiler. Bir tek ısırıkla yetindiği hâlde, Adem her gördüğünü tatmak arzusunu bastıramıyordu.

Canı istediğinde, havada uçan kuş o anda lezzetli bir ete dönüşüp ağzına giriyordu. Doymak diye bir hissin yaratılmadığı cennette, herkes harıl harıl hizmet ederken o, hiçbir emek sarf etmeden sunulanın keyfini çıkartıyordu.

Cennette, dünyadaki gibi ne şiddetli sıcak ne de soğuk vardı. Ayrıca her tarafta göze çarpan serin gölgelikler, insana huzur ve rahatlık hissi veriyordu. Adem; sarıl sarıl akan, bozulmayan, tadı değişmeyen süt ırmaklarını; görüntüsü dahi lezzeti konusunda insana ilham veren şarap ve saf baldan ırmakları seyretmeye doyamıyor, dikensiz sidre ağaçlı bahçeleri uzun uzun seyretmekten kendisini alamıyordu.

Dünyada yokluk içinde geçirdiği zor günlerinde, böylesi bir bolluğu hayal dahi etmemişti. Üstelik cennette ondan başka sefa süren de yoktu.

Adem'in hiç şüphesi kalmamıştı:

"Tanrı cenneti sırf beni mutlu etmek için yaratmış!"

Her şey göze cazip gelecek derecede güzel ve iştah açıcı olunca, Adem'in nefsi de hâliyle her güzelliğe sahip olma duygusuyla yanıp tutuşuyordu. Huriler, zencefilli şarap pınarlarının oluşturduğu Kevser havuzuna sokup da çıplak tenine dokunmak için izdiham yaşarken, o hiç keyfini bozmadan yüzüyordu.

Bu sırada, bedeninde sönmek bilmeyen büyük bir ateşin varlığıyla azdı. Huri-lerle ilk cinsi temasını Kevser şarabının dalgaları arasında tecrübe eden Adem, bu zevki cennetteki diğer her şeyden daha fazla arzulamaya başladı. Bitmeyen bir erkeklik kudreti ve sırasını bekleyen alımlı huriler, birbirlerini tamamlayan iki şey gibiydiler. Biri olmasaydı, şüphesiz diğerinin de bir anlamı olmayacaktı.

Vücuttaki her organın ayrı ayrı işlevlerini keşfeden Adem, giderek yaratılan her şeyin bir nedeni olduğunu öğreniyor, öğrendikçe de yenilerini keşfetmek için iş-tahlanıyordu.

İlk cinsel tecrübenin ardından, merakla gökyüzünde uçan kuşlara heveslenip dokunmak istediğinde, melekler onu kanatlarına bindirip hemen göğe çıkardılar. Yemek istediğinde ise, iri gözlü huriler kızarmış kuş etlerini altın tepsilerde getirip kendisine sundular.

Gökyüzünde uçarken, kökleri yukarı bakan tuba ağaçlarının bol bulunduğu bölgedeki ihtişamlı sarayları görünce sormadan edemedi:

"Bu göz kamaştıran saraylar neden diğerlerinden çok daha özenle yapılmış?"

Gelecekte olacak her şeyin Tanrı tarafından önceden kalemle yazıldığı bir kitap olan Levhi Mahfuz'a bakan meleklerden ona:

"Şimdi her ne kadar boş görünseler de, günü geldiğinde sahiplerinin ödeye-

cekleri bedele göre kurulup döşendiler," dediler.

Aldığı cevap hayli karışık geldi. Adem dayanamayıp sordu:

"Ne bedeli?"

"Tanrı memnun etmek için öldürmek veya öldürülmek."

Cenneti cehennemden ayıran duvarın önünde, irili ufaklı atlastan çadırları gören Adem hayretle bakmaktan gözlerini alamadı. Tekrar sordu.

Melekler, "İylilikleri az olanlar için hazırlandı."

Çadırların etrafındaki hurma ve nar ağaçlarının altından süzülen pınarlarda yıkanan ve şakalaşan çıplak hurilerle, yeşil yastıklara ve yaygılara yaslanmışlardı. Adem olanların hâlâ bakire olduklarını düşündükçe, üzerlerine atılmamak için kendisini zor tutuyordu.

Cennetin bu en sade köşesi dahi, yeryüzü ile kıyaslanamayacak derecede muhteşimdi.

Doymak diye bir hissin yaratılmadığı cennette yiyeceklerde herhangi bir kısıtlama yoktu. Et, süt, kaymak, peynir ve tereyağına doymak bilmeyen Adem'in de nefsinin bir sınırı yoktu. Gördüğü veya kendisine gösterilen her hayvanın etini tereddütsüz arzuluyordu. İçi dışı et olmuştu, fakat hâlâ açlık çekiyordu.

Arıların en saf ve nadide çiçeklerden derledikleri bal peteklerini bir lokmada midesine indirdiği hâlde, hiç yememiş gibi aç gözlerle bakabiliyordu. Belki de sahiden yemiyordu, çünkü o ne kadar yerse yesin kovanların adedi hiç eksilmiyordu.

Canı balık istediğinde ise, hizmetçiler derhâl hafif ateşte, kıvamında pişirilmiş, kılçıksız olanlarından altın tepsile önüne getiriyorlardı.

Cennette yorulmak ve usanmak olmadığı hâlde, birbirinden âlâ köşklere arzuladığına götürülen Adem, atlas astarlı yatakların üzerine kıllı bedenini fütursuzca yayıyordu. Gece gündüz demeden, ahu bakışlı huriler narin elleriyle vücudunun her yerine maharetli masajlar yapıyor, onu zevkin zirvesine bir çıkartıp bir indirerek eğlendiriyorlardı.

Tanrı'nın ruhundan üflediği Adem'in duyguları ve düşünceleri hızla geliyor ve değişiyordu. Öyle ki, bir süre sonra kendisini Tanrı'dan daha şanslı görmeye bile başlamıştı.

Cennette düzenin sürmesi için Tanrı'nın dahi yapması gereken işler ve görevler varken, Adem sadece kendisine bağışlanmış şehvet ve eğlence dolu sonsuz hayatın tadını çıkartıyordu. Âdeta Tanrı, Adem'in sonsuz hayatı ve mutluluğu için cenneti yaratmış bir işçi; kendisi ise ölümsüz ve doyumsuz bir efendi gibiydi.

Madem Tanrı cenneti yaratmıştı, o hâlde buradaki düzenden ve mutluluktan da sorumlu olmalıydı. Yani, cennetine koyduğu her varlığı sonsuza dek mutlu etmek Tanrı'nın göreviydi.

"Tanrı var olduğu sürece cennet de var olacaktı. Cennet var oldukça Adem de mutlu hazlar içinde yaşayacaktı."

Bu yoğun hislerin etkisiyle Tanrı'nın ve cennetin sırrını çözdüğünü düşünen Adem'in, sevinçten içi içine sığmıyordu. Tanrı ile birlikte o da tıpkı bir tanrı gibi sonsuza kadar cennette yaşayacaktı.

Adem'in benliğinin derinliklerinde artan bir özgüven duygusu belirdi.

Giderek bir tanrıya dönüşen Adem, her şeyin görev gereği süslenerek, duygusuzca ifa edildiği cennette, gerçek ve samimi bir tazim görmek arzusuyla dolup taşıyordu.

Adem tattığı hazzı rağmen içinde bir şeyin eksikliği hissetmekten de kendini alamadı. Bunca zevk aldığı ve doymak bilmediği hurilerin kendisine içten bir his beslediklerinden emin değildi.

"Bunlar cidden istekli miy, yoksa görevlerini en mükemmel şekilde ifa etmek için mi öyle çırpınıyorlar?"

Bu duyguların esrarını ve gerçek anlamlarını idrak etmekten acizdi.

Etrafında pervane olan ay yüzlü huriler, bal tadında dudaklarından çıkan işveli sözcüklerle ona "Neden bizimle oynamıyorsun?" diye sorduklarında sustu.

"Tadını çıkart!" diye ne kadar ısrar etseler de somurtmaktan vazgeçmedi.

"Bir şey eksik ama nedir o? Yoksa Tanrı bana bir şey mi öğretmek istiyor?" diye meraklandı. Cennette merakın da sonu yoktu. Adem bu merakı içinden söküp atamadı.

Daha önce "Tanrı cenneti yaratmakla ne iyi etmiş!" diyen Adem, iştahını yitirdikçe cennetten sıkılmaya başladı. Artık ne yay kaşlı huri, ne de Kevser şarabı istiyordu.

Cennetin her köşesinden aynı şiddette işitilen o zevke çağıran melodiyi de işitmiyordu. Elinde olmadan sonu gelmeyen düşüncelere dalıp gidiyordu. Çünkü cennette her şeyde olduğu gibi, düşüncenin de sonu yoktu.

007. Havva

Cennet onunla tamam olur

Bir sabah, Adem bin bir nazla koynuna girmelerine izin verdiği hurilerin şehvetli hareketlerine karşılık verdiği sırada, yanı başında kendisini izleyen melek Cebrail'i fark etti. Cebrail ona "Çok yeteneklisin!" diyerek tebessümle göz kırptı.

Unutmak diye bir fiilin yaratılmadığı cennette, iblislerle giriştiği savaşta Cebrail'in gösterdiği maharet ve cesaret hâlâ Adem'in hafızasında tazeliğini koruyordu. O anda, "Böyle güçlü bir dostun nereden işe yarayacağı belli olmaz!" diye içinden geçirdi.

Adem, hurileri kast ederek "Sen ne duruyorsun?" diye sorduğunda, kanatlarının ucuyla vücudunun ön tarafını gösteren Cebrail "Tanrı beni yalnızca seyretmek için yarattı," karşılığını verdi.

Bu cevap üzerine Adem, bir şeyler ima etmek ister gibi "Demek sende de bir şeyler eksikmiş," dedi.

Adem'in yüzündeki şaşkın ifadeyi gören Cebrail, "Sözlerinde bazı imalar seziyorum," dedi.

"Nasıl yani?"

"Yoksa sende bir eksiklik olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Bilmiyorum," dedi mahzun bir dille. "İçimde esrarını çözemediğim garip bir his canımı sıkıyor."

"Hayrola! İnsan hiç cennette sıkılır mı? İblislerin burada kalmak için nasıl lanet bir savaşı göze aldıklarını görmedin mi?"

"Haklısın! Burada her şey var ama sanki bir şey daha olmalı diye düşünmekten kendimi alamıyorum."

"Neden bunu Tanrı'ya sormuyorsun?"

"Onu göremiyorum ki!"

Cebrail'in o an elinde olmadan attığı kahkaha bütün cenneti inletmeye yeterdi. "İlahi! Kim çağırırsa Tanrı işini gücünü bırakıp ona gelir," dedi. "Sen görmesen de O seni görür. Senin her sözünü ıslah eder; ne zaman çağırırsan, sana da gelir."

"Nasıl çağıracağım?"

"Çok kolay! İçinden O'na seslen yeter!"

Adem, şimdi iyi bir dost kazandığından kesinlikle emindi. Cebrail doğru söylemişti. Tanrı'yı düşündüğünde derhâl kendisine göründü.

Tanrı "Ne oldu Adem?" diye sordu. "Cennette seni memnun edemediler mi?"

"Haşa!" dedi Adem. "Kimse elinden geleni esirgemiyor. Fakat içimi dolduran, sebebini bilemediğim garip bir his nedense zevk almamı engelliyor."

"Çok güzel! Demek öğreniyorsun," diyen Tanrı, ardından "Şu ağacın altına git!" diye buyurdu.

Adem ağacın altına gittiğinde, gözlerini dikmiş ona bakan, kendisi gibi kıllı bir insan gördü. Tarifi olmayan bir mutluluğun heyecanıyla "Kim bu?" diye sordu.

"Havva! Sana eş olsun diye yarattım," diyen Tanrı, büyük bir bağışta bulunduğunu söyledi: "Ey Adem! Sen ve eşin cennette yerleşip dilediğiniz yerden yiyin. Ancak şu ağaca yaklaşmayın! Yoksa zalimlerden olursunuz." (Araf, 7/19)

Tanrı onları başbaşa bırakıp gitmeden önce, sanki içine bir his doğmuş gibi, çok iyi tanıdığı İblis hakkında uyarmadan da edemedi: "Ey Adem! Şüphesiz İblis, sen ve eşin için bir düşmandır. Sakın sizi cennetten çıkarmasın; sonra mutsuz olursun." (Taha, 20/117)

Cennet ortamı hakkında edindiği tecrübelerden sonra birtakım garip hislere kapılan Adem, işi sağlama almak için Havva'yı kast ederek "O da bana secde edecek mi?" diye soracak oldu; fakat Tanrı çoktan gözden kaybolmuştu bile.

Etraflarını saran hurilerin iyice şımarttığı Adem, kendinden emin bir hareketle yanına kadar gitti.

Bir an için, Havva'nın da tıpkı huriler gibi görevini mükemmel yaptığı takdirde alacağı hazzı hayal eden Adem, içten içe sevince boğuluyordu. Havva'nın ilgisini çekmek için, kâh ellerini çırpıyor, kâh etrafında deli gibi dönerek dans ediyordu.

Adem kendisine oranla çok iri bir yaratıktı. Havva'nın nefsinde şehvet uyandıracak hiçbir çekiciliği de yoktu. Üstelik Havva, ilk anda içinden "Nasıl olur da huriler ağızları sulanarak bu çirkin yaratığın etrafında pervane oluyor?" diye geçirmekten kendisini alamadı.

Adem cesaret edip elini tutmak istediğinde, Havva geri çekildi.

Yüreği heyecanla çarpan Adem, kendisiyle oynaması için Havva'ya ısrar etti.

Havva kendisine cevap vermeye bile tenezzül etmedi. Erkek hizmetçinin sunduğu şarap kâsesini yudumlayarak arkasını döndü ve yürüdü.

Erkek hizmetçilere hiç güvenmeyen Adem, onların Havva'yı baştan çıkartmalarından korktu. O andan itibaren, kurtarmak zorunda olduğu bir gururun da farkına vardı Adem. Artık Havva'yı ikna etmeden peşini bırakamazdı.

Arkasından yetişip "Tanrı'yı duymadın mı?" diye sordu.

Havva hâlâ oralı değildi. Adem son bir çare, "Bana secde etmezsen iblisler gibi olursun! Buradan kovulursun!" diye gözdağı vermeyi denedi. Bu da fayda etmedi, zira Havva iblislerin başına gelen olaydan habersizdi.

Adem, bedeninin alt kısmındaki organı tamamıyla şişip sertleştiğinde, bir anda ileri atılıp Havva'nın elini zorla tutmaya çalıştı. Havva elinden kaçıp kurtulunca, cennetin bahçesinde bir kovalamacadır başladı. Nihayet, yorulmak bilmeyen Havva'yı bir ağacın altında yakalamayı başardı. Aslında Havva istediği için yakalanmıştı; ama o bunu bilemeyecek kadar kendinden geçmiş, saflaşmıştı.

Ağacın altında çiftleşmek için iltifatlar etti. "Azametlimsin!" gibi büyük sözler sarf etti.

"Hayır! Çok çirkinsin!" diyerek onunla alay eden Havva itaat etmeye yanaşmadı.

O esnada, vücudu mavi renkli parlak pullarla kaplı büyük bir yılan gelip karşılığında dikildi. Ağzını açıp kahkahayla gülmeye başladı.

Yılanın alaycı tavırlarına sinirlenen Adem, üzerine yürüdü.

"Çek git burdan!" diye çıkıştı.

"Yanlış anlama, ben dostum," dedi yılan.

"Neden gülüyorsun peki?"

Yılan, bir şey ima eder gibi "Boşuna kovalıyorsun," dedi.

Adem "Neden?" diye sordu.

"Aslına bakarsan bu bir sırt!"

Adem, merak dolu gözlerle "Nedir bu sır?" diye sordu.

Yılan, kendisine birkaç adım yaklaştıktan sonra alçak sesle "Benden duyduğun anlaşılırsa benim de başım belaya girer," dedi.

Merakı artan Adem "Kimseye söylemem, dostum!" diyerek üsteledi.

Yılan "Başınıza gelecekleri bilmiyorsunuz. Yoksa vaktinizi böyle oyun ve eğlenmeye harcamazdınız!" diye konuştu.

İşittiği sözler karşısında ansızın neşesini kaybeden Adem, "Başımıza ne gelecek?" diye sormadan edemedi.

Yılan "Yakında ikiniz de cennetten çıkartılacaksınız," dedi. "Tanrı sizi yeryüzüne, iblislerin arasına yollayacak!"

Yeryüzü lafını işiten Adem'in bir anda rengi uçtu. Orada, cenneti bile karıştırmış ve kovulmuş olan iblislerle ne yapacaktı? Bu söz, Tanrı'ya yalvardığı ilk günü aklına getirdi; o günü hatırlayınca yüreğini korku dolu bir ürperti kapladı. Yılan doğru söylüyor olabilirdi. O andan itibaren bütün bedeni titremeye başladı; öyle ki, bedenini kaplayan kılların yarısı oracıkta döküldü.

"Ne yapmak gerek?" diye sordu; sesi korkudan neredeyse duyulmaz olmuştu.

"Sana ebedilik ağacını ve yok olmayan bir saltanatı göstereyim mi?" (Taha,

20/120)

Adem yalvaran bir dille "Ne olur söyle dostum!" dedi.

"Dostum! Şu ağaç var ya, onun meyvesinden bir kez yiyen artık ebediyen cennetten çıkmaz."

Adem, yılanın kast ettiği ağaca bakınca yüreği korkudan ağzına geldi. Bu, Tanrı'nın kendisine yasakladığı ağaçtı.

"Bunu yapamam!" dedi. "Tanrı bu ağacı bize yasakladı."

"Niye yasakladı peki?"

"Nerden bilelim."

"Ben size söyleyeyim," dedi yılan. "Rabbimizin size bu meyveyi yasaklamasının tek sebebi, tanrısal güçlere sahip birer melek veya sonsuz bir hayat sahibi olacağınızdan endişe duymasıdır. Allah adına and içerim ki, ben iyiliğinizi isteyen bir dostum." (Araf, 7/20-21)

Adem, cennet nimetlerini kaybetme korkusundan bir türlü ağaca yaklaşmaya cesaret edemedi. Adem'den umudunu kesen yılan, bir kez de Havva'yı ikna etmeyi düşündü. Havva'nın yanına iyice sokuldu ve kulağına "Bu meyveyi yersen bütün kılların dökülür. Şu hurilerden bile güzel görünürsün," diye fısıldadı.

Bu sözler üzerine büyük bir cesaretle ağaca koşan Havva, Adem'in tüm engelleme çabalarına rağmen, daldan bir meyveyi kopartmayı başardı. Bir parçasını ısırdıktan sonra Adem'e "Bak," dedi. "Korkacak bir şey yokmuş! Al sen de ye!"

Adem "Hayır, yapamam!" dedi.

"Hatırım için ama."

"Olmaz dedim."

Meyveyi ağzına uzatan Havva boynunu bükerek "Hadi ama, darılırim yoksa!" deyince, Adem elinden küçük bir tadımlık ısırmaktan kendini alamadı.

Birdenbire her ikisi de değişmeye başladılar. Kıllar döküldükçe, altından beyaz tenli, güzel şekilleri olan bedenleri ortaya çıkmaya başlamıştı. Çıplak bedenlerinin güzelliği karşısında her ikisi de, hayretten, gözlerini birbirlerinden alamaz olmuşlardı. Havva'nın, etraftaki o ahu gözlü, cazibeli hurilerden hiç farkı yoktu. Adem de en az erkek hizmetçiler kadar cazip ve çekici görünüyordu. Öyle ki, Havva'nın nefsinde oracıkta çiftleşmek için dayanılmaz arzular uyandırdı.

Yılan, gerçek bir dost gibi, sözlerinde doğru çıkmıştı.

Fiziki değişimle birlikte Adem'in düşüncelerinde de yeni kıpırdanmalar baş göstermeye başladı. Artık cennet ona bambaşka görünüyordu. Kendi güzelliğine baktıkça içinden sordu:

"Tanrı beni neden en başta böyle yaratmadı?"

Üzerinde bulunduğu cenneti elinde tutma arzusu gitgide güçleniyordu. Burada yaşamayı "Tanrı'nın bir lütfu" olarak görmekten uzaklaştıkça, cennetin sahibi olma hayali aklında giderek belirginleşti. Cennette Havva'yla sonsuza kadar kalmanın yollarını düşündü. Bu işi Tanrı'nın iradesine bırakmadan neler yapabileceğini tartmaya başladı. Kendisindeki değişimi gördükçe yılanın sözlerinde haklılık payı buldu. Artık Tanrı'yı da farklı görüyordu: Kendisine merhamet edip cennetine alan o güç, şimdi onu buradan gönderebilecek bir tehdit hâline gelmişti. Bu ihtimali or-

tadan kaldırmak için Tanrı'nın kudretinin sırrını çözmesi gerektiğini hissediyordu. Buraya sahip olmalıydı... ama nasıl? Tanrı'yı buna nasıl razı edecekti?

Cennette yaşadıkları mutluluğun zirvesindeyken, ansızın işittikleri Tanrı'nın öfkeli sesinden korkup ağacın arkasına saklandılar. İkisi de öyle korkmuşlardı ki, gizlenmek için yerde ne kadar yaprak varsa toplayıp üzerlerine örtmeye çalıştılar.

Tanrı kızgınlıkla "Ey Adem! Eşin ve sen cennette kal, orada olandan istediğiniz yerde bol bol yiyin, yalnız şu ağaca yaklaşmayın; yoksa zalimlerden olursunuz, demedim mi?" (Bakara, 2/35) diye seslendi.

Adem, korkudan titreyen diliyle kendisini savunarak "Beni Havva zorladı," dedi.

Havva da "Beni yılan kandırdı," diyerek belayı üzerinden savuşturmaya çalıştı.

Adem ile Havva'nın itiraflarını dinleyen Tanrı, derhâl yılanı huzuruna çağırdı.

Yılan bacakları titreyerek huzura geldiğinde, Tanrı ona hakkındaki suçlamaları bildirdikten sonra "Doğru mu bunlar?" diye sordu.

Boynunu büken yılan, karnında saklayarak cennete soktuğu İblis'i dışarı kustuktan sonra "Beni de bu kandırdı," diyerek sorumluluktan kaçmaya çalıştı.

Suçüstü yakalanan İblis, öfkeli görünen Tanrı ile göz göze gelmekten kaçındı. Hiçbir söz etmeden başını önüne eğdi ve kaygıyla hakkında verilecek hükmü bekledi.

Olayı duyup başlarına toplanan melekler, secde ve zikirle öfkelenen Tanrı'yı yatıştırmaya çalıştılar. Daha önce Tanrı'yı hiç böyle hiddetli görmeyen melekler, O'nun gazaba gelerek kendilerini de helak etmesinden ürktüler.

Hâlbuki meleklerin bilmedikleri çok fazla şey vardı. Her şeyi mutlak bir sebebe bağlayarak kurgulayan Tanrı'nın önceden planladığı işlerdi bunlar ve her şey yolunda gidiyordu. Yoksa cennette kıl dökmekten başka işe yaramamış olan anlamsız ağacın meyvesi için bu derece hiddetlenmek, cömert bir Tanrı'ya yakışmazdı. Her şeyin planlayıcısı olmasına rağmen, Tanrı bir taraftan da eseri karşısında şaşkırmadan edemiyordu. Adem'in cennette karar ve iktidar sahibi olmak için sergilediği cesaret, kendisini de şaşırtmıştı. Yarattığı mahluk, uğrunda her şeyi göze alacağı sınırsız arzulara sahipti. Açıkçası, Adem bu eylemiyle İblis'ten bile daha tehlikeli olduğunu göstermişti. Nihayet Tanrı, tıpkı iddia ettiği gibi, kendisine benzeyen mükemmel bir rakip yarattığından emindi.

Zor anlar yaşayan Adem, henüz fırsat varken affedilmek umuduyla "İstersen sana koyun getireyim, eti güzeldir, ya da iblis tutayım?" teklifinde bulundu.

Ancak öfkesi dinmeyen Tanrı, tekrar "Ben sizi o ağaçtan men etmedim mi ve Şeytan size apaçık düşmandır, demedim mi?" (Araf, 7/22) diyerek onu azarladı.

Sonra da aynı kızgınlıkla, "Birbirinizin düşmanı olarak inin. Size yeryüzünde bir zamana kadar yerleşme ve yararlanma vardır. Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve oradan çıkarılacaksınız," dedi. (Araf, 7/24, 25)

Korkudan ne yapacaklarını bilemeyen Adem ile Havva, bir ağızdan "Ey Tanrımız! Biz kendimize zulmettik, eğer bizi bağışlamaz ve bize rahmetinle muamele etmezsen muhakkak ziyana uğrayacaklardan oluruz!" (Araf, 7/23) dediler.

Suçluların savunmalarında sarf ettikleri bütün o gözü yaşlı yalvarış ve yakarışlara aldırış etmeyen "Tanrı, şöyle dedi: Birbirinize düşman olarak hepiniz oradan

inin. Eğer tarafımdan size bir yol gösterici gelir de, kim benim yol göstericime uyarısa artık o, ne sapar ne de sıkıntı çeker." (Taha, 20/123)

008. Kâbe'nin sessizliğinde

İbrahim'in bütün yönlerden bağımsız, özgür Tanrısı

Güneş, Kâbe'nin yeni örölmüş taşlarını kavuruyordu. İbrahim, avucunu duvarın pürüzlü yüzeyine dayadı. Hissettiği bir serinlik değildi; taşın ve toprağın asırlardır suskun kalan o ağır sessizliği idi. İnsan, bu ıssız vadiye çoğaldıkça, diller ve renkler çeşitlendikçe, o kadim sessizlik yerini bir uğultuya bırakmıştı.

Vadi tabanında biriken kalabalık, en az taşlar kadar hareketsizce onu izliyordu. Bekliyorlardı. İbrahim'in gözleri, ufkun bittiği yerdeki kızıl toz bulutuna daldı. Nesiller boyu kıt kaynaklar için verilen mücadeleyi, aile bağlarının nasıl yerini "biz ve onlar" kavgasına bıraktığını, göç yollarında dökülen terin ve kanın dilleri nasıl birbirinden kopardığını hissetti. İnsan, hayatta kalmak için kurallar icat etmiş, sonra o kurallar, güçlülerin imtiyazlarını koruduğu bir zırh hâline gelmişti. Tıpkı insanın ölümden korkup hayata sarılması gibi, eski düzen ve onun bekçileri de iktidarlarına sınımsız sarılıyorlardı. Şimdi o düzenin bekçileri, ellerini bellerindeki kılıç kabzalarına yaslamış, İbrahim'i süzüyorlardı.

Öne doğru bir kıpırtı oldu. Yüzü güneşten esmerleşmiş bir adam, örölen yapıyı işaret ederek bağırdı:

"Ey İbrahim! Tanrı için böylesine çıplak, böylesine sade bir taş yığını mı olur? Tanrı'nın azameti, onun adına dikilen sütunların yüksekliğiyle, yıldızların parıltısıyla ölçölmez mi?"

İbrahim, gözlerini adamdan alıp çölün uçsuz bucaksız boşluğuna çevirdi.

"Gösteriş, korkunun dilidir," dedi kısık ama derin bir sesle. "Eğer Tanrı sadece altınla ve gümüşle konuşsaydı, O'nu duymaya yoksulun nefesi yetmezdi. Oysa bu taşlar ne kadar yalın, hakikat de o kadar çıplaktır. Kendi kibirlerini Tanrı'nın heybeti sananlar, bu sessizliği asla işitemezler."

Bir başkası itiraz etti, sesinde bir tedirginlik vardı:

"Peki ya kurallar? Yasalar? Tanrı düzeni sevmez mi? Bir efendinin sesi, bir yasanın kırbağı olmadan insan yolunu nasıl bulur?"

İbrahim'in eli hâlâ taşın üzerindeydi. Bu soru, vadiyi dolduran tüm o sahte kutsallığın ardındaki asıl korkuydu.

"Elbette düzen ister," diye karşılık verdi İbrahim. "Ama kimin düzeni? Gücü elinde bulunduranın, Tanrı adına konuşarak dayattığı o karanlık mı? Kutsallık, iktidarın yüzüne sürdüğü en eski maskedir. Ben bu taş," diyerek elini duvarda gezdirdi, "o maskeyi düşürmek, Tanrı'yı mabetlere hapseden rahielerin dilinden ve kralların tahından kurtarmak için koydum."

Kalabalıktan genç bir ses yükseldi, çekingen ama isyankâr:

"O zaman bize ne yapmak düşer? Nasıl bir yol?"

İbrahim, insanın bu çetin coğrafyada edindiği o ağır tecrübeyi düşündü. Cevabı, bir tanıklığın özeti gibiydi:

"Kendi vicdanınızın sesini dinleyin. Tanrı, boynunuza yeni zincirler vurmaz; sizi kendi özgürlüğünüze ve o özgürlüğün getirdiği adalete çağırır. Bu ev," diye başını Kâbe'ye çevirdi, "ne bir kralın sarayıdır ne de bir rahibin tapınağı. Burası, her insanın kendi içine, kendi adaletine döneceği bir yöndür."

Güneş batıya yöneldi, taşlar vadiye uzun ve keskin gölgeler düşürmeye başladı. Kalabalık, duyduklarının ağırlığıyla sessizce dağıldı.

İbrahim biliyordu; Kâbe sadece bir taş yığını değildi. O, insanın iktidara karşı vicdaniyla verdiği o bitmeyen savaşın yeryüzündeki ilk işaretiydi. Geriye, rüzgârın kumlar arasında sürüklediği tek bir hakikat kaldı:

Tanrı'nın sesi, iktidarın buyruklarında değil, özgürlüğün dilinde yankılanır.

009. Barış şehri Mekke

Zilkade'nin ilk sabahı, Ukâz ovası, hendese gibi kurulmuş çadırlarla çizgilenmişti. Tozun üstüne serilmiş ipek, baharın üstüne serilmiş ateş gibi parlıyordu. Develerin çanları, tüccarların naraları, hurmanın ve derinin kokusu...

Mekke, şehir olmaktan çıkıp, Arap, Yahudi, Hristiyan, Sabii ve Zerdüşt'ün ortak pazarı hâline gelmişti. Ancak bu hoşgörünün altı, ölçüde hile, tartıda eksiklik ve vicdanda bir boşlukla çalkanıyordu.

Şairlerin çadırında minderde oturan bir tanesi, mızrap gibi ince bir sesle başladı:

"İnsan evler kurdu, adaleti yıktı. Terazinin dili eğildi, akıl susmayı seçti. Bu, Nuh'un ve Semud'un helakından önceki sestir!"

Alkışlarla birlikte bir uğultu dolaştı. Yaşlı bir dinleyici, "Güzel söz," dedi, "ama Kâbe'de namaz kılan, oruç tutan azaldıkça, göklerin terazisi de sapıtıyor. Bu, kıyametin ta kendisinin alametidir."

Öğle vakti, panayır iyice büyüdü. Şairler, en seçkin şiirlerini okumak için sıraya girdi. Kimi kabilesini övüyor, kimi sadece kendini. Panayırın her köşesinde, bu kıyamet alameti konuşuluyordu.

Çadırdaki bir kadın, sabaha sağ salım çıkabilme korkusuyla fısıldadı: "Tevrat ve İncil'de yazılan helaklar, işte böyle bir günde ansızın gelmemiş miydi?"

Köle pazarında, bir tellal bağıırıyordu: "Güçlü kolları var, Etiyopya'dan! Lat adına yemin, bu yüz deve eder!"

Kölelerin şikâyetleri, dua seslerine karışıyor, kimse ciddiye almıyordu. Mekkeli-lere göre, 'dürüst' bir köle, efendisinin gözüyle bakabilmeliydi meseleye.

Kâbe'nin avlusu ise başka bir pazardı. Rahipler dualar okuyor, Lat, Uzza ve Menat için altın ve yağ taşınyordu. Bir baba, oğlunun "Allah için ne bırakalım?" sorusuna, ezberlenmiş bir cevapla karşılık verdi:

"Allah zengindir. Fakir olan, aracı olan tanrıçalara verilir."

Bu söz, İbrahim'in tek ve özgür Tanrı'sına yapılmış bir ihanet gibi, taşın yüzünde yankılandı ama taş cevap vermedi.

Kuzeyden gelen bir kervanda, beyaz saçlı bir Yahudi bilge ile kırmızı pelerinli bir

Hristiyan rahip, avlunun gölgesinde durmuş, taşlara bakıyordu.

"İbrahim'in adı burada," dedi bilge.

"Ve bizim kitapların vaadi," diye ekledi rahip, sesinde derin bir endişeyle. "Kurtarıcı gecikiyor. İşaretler çoğalıyor: büyüklere saygı kalmadı, nefisler putlaştı. O gelecek de bu ahlaksızlığa son verecek, ama geliş hesabı da beraberinde getirecek."

Yanlarından geçen bir Mekkeli, kaygıyla mırıldandı: "O gelmesede olur. Ben, gece yatağımda 'acaba yarın kıyamet mi kopacak?' diye düşünmekten uyuyamıyorum zaten."

Gece, Kâbe'nin çevresi bir şenlik alanına döndü. Bir hikâyeci, İbrahim'in oğlunu kurban edişini anlattı: "...Ve Tanrı, itaati görünce, bir koç gönderdi! O günden beri, kurban kabul olunur!"

Dinleyenlerden bir genç haykırdı: "Tanrı kanla mı doyuyor?"

Hikâyeci, kitleyi memnun edecek cevabı verdi: "Tanrı itaatle doyar! Ama itaatin bedeli kanla ödenir!" Alkış koştular.

O gün, yüzlerce hayvan, bir 'kutsal ticaret' metası olarak satıldı.

Akşam, şairlerin çadırında bir başka kaside yankılandı:

"Kâbe göğe yükseliyor, lakin yerde adalet çöküyor. Bir şey olmak üzere, fakat vakti bilinmez. Tanrı'nın sessizliği, insanın sınavıdır!"

Bu dizeler, ertesi gün Kâbe'nin duvarına asılacak kadar beğenildi. Çünkü herkesin dilinde ama yüksek sesle söyleyemediği gerçeği haykırıyordu: Toplum, bir uçuruma yuvarlanıyordu ve tek umut, Tanrı'nın göndereceği bir kurtarıcıydı.

Akşam üzeri, Kureyş'in ileri gelenleri, bir çadırdaki toplanmış, hesap defterlerinin yanında başka bir hesabı konuşuyorlardı.

"Bizim gücümüz, bu hoşgörüdür," dedi biri. "Herkesin tanrısına, herkesin ticaretine izin veririz. Böylece Kâbe'nin etrafında, kimsenin tekeli olmayan bir düzen kurarız."

Minderin ucundaki genç bir adam, bu düzenin altındaki çürümüşlüğü hissederek sordu: "Peki ya ölçüyü, tartıyı, adaleti bozan bu yozlaşma? Kıyametten bahseden halk bir kurtarıcı bekliyor. Bu, bizim düzenimizi de yıkmaz mı?"

Çadırdaki sessizlik oldu. Cevap, rüşvetin, köleliğin ve açgözlüğün üzerine kurulu bir sistemin cevapsız sorusu gibi, havada asılı kaldı.

Gece, Kâbe'nin taş duvarlarının gölgesinde iki adam, korkularını paylaştı:

"Yahudi bilgeler, 'vaat edilen nerede?' diye tartışıyor. Hristiyan tüccarlar 'Paraklit'i bekliyoruz' diyor. Bizim şairlerimiz ise alametleri dizelere döküyor. Herkes bir kurtarıcı bekliyor ama herkes de onun gelmesinden korkuyor. Çünkü o geldiğinde, önce bizim terazilerimiz, sonra da kalplerimiz yargılanacak."

Diğeri, taşa yaslanarak iç geçirdi: "Belki de Tanrı, bu çok sesliliği ve bu karmaşayı görüp, bir gün hepsini susturmak için tek bir ses, tek bir kanun gönderir. O zaman, bu 'hoşgörü' dediğimiz şey de, bu korku dolu özgürlük de tarihe karışır."

Gece yarısı, yalnız kalan yaşlı Hanif, Kâbe'nin duvarına bakarak mırıldandı:

"Onlar, kıyametin alametlerini sayıp döküyor, kurtarıcıyı bekliyor. Belki de kurtarıcı, bir kişi değil, her birimizin içinde uyandırmak zorunda olduğu o sestir. Ve

belki de Tanrı, biz o sesi susturdukça, susuyor."

Panayırın son gecesi, kandiller söndüğünde, Mekke bolluğun ağırlığı ile vicdanın hafifliğini aynı yastığa koyup uyumaya çalıştı. Her evde, ansızın kopacak bir kıyamet korkusuyla titreyen insanlar, bir yandan da o kıyameti durduracak kurtarcının gelmesi için dua ediyor, bu ikili hissin çelişkisiyle boğuşuyordu.

Sabah olduğunda, panayır sessizdi. Rüzgâr, yere dökülen altın tozlarını savuruyor, kan kokusu güneşle kuruyordu. Bir kadın, Kâbe'nin kapısına yaklaşıp taşlara dokundu: "İbrahim'in Tanrısı beni duyuyor musun?"

Kimse cevap vermedi.

Ama taşın yüzeyinde, güneşin vurduğu yerde, solgun bir yansıma titredi. Sanki taş, kendi derin sessizliğiyle fısıldıyordu:

"Ben, sen kendi vicdanını duyduğun zaman duyuram."

Gece, rüzgâr çadır iplerini yoklarken, henüz ortada olmayan, ama herkesin zihnini meşgul eden bir geleceğin sorusu, tozla birlikte havada uçuşuyordu:

010. Taşların tanıklığı

Güneş henüz tam doğmamıştı. Kâbe'nin taşları, sabahın serinliğinde hâlâ geceyi tutuyordu. Toz, duman, baharat, ter, tütsü ve kurban edilmiş hayvan kanının karıştığı bir kokuyla şehir uyanıyordu. Mekke'nin sokakları, Ukâz veya Zül Me-câz'daki panayırları aratmayan kalabalığın hırslı adımlarıyla doluyordu.

Pazar yerinde kölelerin ayaklarındaki zincirler taşlara çarparak sürüklenirken geride kulakları tırmalayan gürültüler bırakıyordu.

Kâbe'nin kapısında, Kureyş kabilesinin denetimindeki tüccarlar, sabahın ilk pazarlığını yapıyordu. Bir deve yükü Yemen kumaşı, Allah'ın kızları sayılan Lat'ın sunağına; üç torba hurma, fakir olduğuna inanılan Uzza'nın rahibine gidiyordu. İnsanlar, kendileriyle doğrudan görüşmeyen o yüce Allah ile aralarında elçilik yapmalarını umdukları bu tanrıçalara hürmet ediyor, hatta ekin ve hayvan paylarını 'Şu Allah'ın, şu da aracılarımızın' diyerek bölüştürüyorlardı. Kâhinlerin ellerinde altın kaplama taslar, dudaklarında dirhemle ölçülen dualar vardı.

"Yine doldu meydan," dedi yaşlı bir tüccar, gümüş terazisini düzeltirken. "Zil-kade ayı panayırından gelenler çok. Lat için altın bilezik, Menat için parfüm getirmişler."

Karşısındaki genç yardımcısı tereddütle sordu: "Peki Allah için ne getirdiler?"

Yaşlı adam, herkesin bildiği sözü tekrarladi: "Allah için mi? O zaten her şeyin sahibi, zengindir. Fakir olan, payına düşen her şeye ihtiyaç duyan tanrıçalara vermek gerekir." Sonra, hayvanını kurban eden bir adama seslendi: "Kanı taşın dibine akıtma, ticareti bereketini kaçırsın!"

O an, kalabalığın arasından, yüzü rüzgârla yıkanmış eski taşlar gibi sert ve kararlı bir adam yürüdü. Onu tanıyanlar fısıldadı:

"O, Haniflerden biri. İbrahim'in tek tanrısına inananlardan."

Adam, Kâbe'nin duvarına yaklaştı, parmaklarını taşlara sürdü. "İbrahim bu evi,

vicdanın sesi için inşa etmişti," diye seslendi kalabalığa. "Ama siz onu, tanrıçalarınızın suretleriyle ve köle pazarlarınızın gürültüsüyle doldurdunuz. Hac için gelenlerin getirdiği zenginlik, sizi kör etmiş."

Bir kâhin öne çıktı, öfkeli: "Sen kimsin ki Tanrı adına konuşuyorsun? Bu bereket, Kâbe sayesinde geliyor. Bu, tanrıların lütfu değil mi?"

Hanif, bilge bir dille cevap verdi: "Bereket, bir kölenin zincirinden dökülen terle aynı kefeye konamaz. Siz 'helal kazanç' dediğiniz köle ticaretinizle, 'itaat' dediğiniz kurbancılığınızla, İbrahim'in dinini bir ticarete dönüştürdünüz. Oysa İbrahim'in Tanrısı, sadakati için ondan oğlunu istediğinde, son anda bir koç gönderdi, oğlunu bağışladı. Kurban, can almak değil, merhameti hatırlamak içindi. Ama siz, hayvanların boğazını kesmeyi, tanrıların karnını doyurmak sanıyorsunuz."

Kalabalıkta bir uğultu yükseldi. Bir tüccar, elindeki gümüşü sallayarak haykırdı: "Peki bu panayırlar, bu şiir yarışmaları, Kâbe duvarına asılan kasideler, bu zenginlik ne olacak? Bütün kabileler buraya hürmet ediyor! Hristiyan, Yahudi, Sabii, hepsi bu şehirde huzur içinde. Bu hoşgörü de mi kötü?"

"Hoşgörü değil, hesaplı bir kayıtsızlık!" diye karşılık verdi yaşlı Hanif. "Çünkü hepinizin ortak tanrısı altın oldu. Siz, 'büyüklerle saygı azaldı, tartıda hile çoğaldı' diye kıyametten korkuyor, gece dualarla titriyorsunuz. Tehlike kapıda! Ad ve Semud kavimleri gibi helak edilmekten korkuyorsunuz! Ama korkunuz, Tanrı'nın gazabından değil, düzeninizin bozulmasından. Yahudiler, 'Madem kıyamet yakın, vaat edilen kurtarıcı nerede?' diye tartışıyor. Siz ise, o kurtarıcının gelip hesap sormasını değil, bu düzenin sürmesini diliyorsunuz."

Sözleri, bir bıçak gibi saplandı. Bir genç, korku ve umutla sordu:

"Peki ne yapmalıyız? Hac, namaz, oruç, kurban... Bunlar boş mu?"

Hanif adamın yüzü bu kez yumuşadı: "İbrahim'in Tanrısı, aç karnını doyurmak için oruç tutmanı istemez. Başkasının açlığını hissetmen için ister. Namaz, bir taş değil, yanındaki kölenin gözlerinin içine bakabilmektir. Kurban ise, içindeki ağgözlülüğü ve bencilliği kesip atmaktır. Tanrı'nın evi ticaretin değil, vicdanın yeridir. Bu taşlar susuyorsa, sizin, yaratana şükretmeyen nankörlüğünüzden utandığı içindir."

Kâhinler onu susturmak için üzerine yürüdü. Kalabalık arasından küfürler ve taşlar yükseldi. Hanif adam yere düştü. O anda, rüzgâr kesildi, Kâbe'nin örtüsü havalanmaktan vazgeçti.

Birkaç adım ötede, yaşlı bir adam bastonuna dayanmış, olanları sessizce izliyordu. Onu tanıyanlar fısıldaştı: "Abdumuttalib... Haşımoğulları'nın reisi."

Yaşlı bir kadın yanına yaklaştı, sesini alçalttı:

"Ey Abdumuttalib! O deli Hanif'in sözlerini duydun mu? Kâbe'ye dil uzatıyor."

Abdumuttalib başını çevirmedi, gözleri hâlâ ufukta:

"Duydum. Haklı sözleri de vardı. Belki de biz, İbrahim'in yolunu unuttuk."

Kadın şaşırıldı:

"Nasıl unuturuz? Kâbe ayakta, hacılar geliyor, ticaret işliyor. Sen de bilirsin, yıllar önce zezem kuyusunu kazarken ne zorluklar çektik. Ama ilahlar yardım etti."

Abdumuttalib'in yüzünde bir gölge dolaştı. Derin bir nefes aldı, gözleri dalıp gitti. Kadın merakla sordu:

"Ne oldu? Bir şey mi canın sıkıldı?"

Abdulmuttalib bir süre sustu, sonra ağır ağır konuşmaya başladı:

"Zemzem'i kazarken, gerçekten çok zorlanmıştık. O zaman bir adak adamıştım ilahlara. Dedim ki: 'Eğer on oğlum olursa ve onlar kendilerini koruyacak yaşa gelirse, onlardan birini Kâbe'nin yanında Allah için kurban edeceğim.'"

Kadın heyecanla atıldı:

"Peki adağın ne oldu?"

"Yıllar geçti, Allah bana on oğul verdi. Aralarında kura çektim, Abdullah çıktı."

Kenarda bekleyen Abdullah'ı işaret eden Abdulmuttalib devam ederken yüzünü buruşturdu:

"Onu aldım, Kâbe'ye getirdim."

Kadın nefesini tuttu:

"Onu kurban mı edeceksin?"

Tam o sırada yanlarına birkaç Kureyşli daha yaklaştı. Abdulmuttalib'i dinleyen yaşlı bir tüccar, söze karıştı:

"Bu dehşettir. Bir baba, oğlunu nasıl kurban eder?"

"Tıpkı İbrahim gibi, ilahlar adına!"

Bir başkası ekledi:

"Ey Kureyş'in seyitleri neredesiniz? Kâhinler yetişin! Bu âdet yerleşirse, yarın herkes çocuklarını kurban etmeye kalkar!"

Kâhinler gürültüyü duyunca koşup geldiler.

"İlahlara söz verdim," diyen Abdulmuttalib niyetini açıklayınca çok şaşırdılar.

Hemen itiraz ettiler: "Bu olmaz. Başka bir çare arayalım."

Bir kâhin akıllı bir öneride bulundu.

"İbrahim de oğlunu kurban etmek yerine koç kurban etmişti."

İtirazlar Abdullah'ın yerine ne kesilecek kurbanların sayısına döndü.

"Abdullah'ın canına keferat deve keselim. Fala bakalım. İlahlar da onaylar bu iş olur."

Abdulmuttalib de onaylayınca, kâhin fala baktı.

İlahlar kurban olarak develeri kabul edince Abdulmuttalib'in gözleri doldu:

"Abdullah'ın yerine yüz deve kesmeyi kabul ediyorum," dedi.

Yaşlı kadın elini omzuna koydu:

"İlahlar senden razıdır, Abdulmuttalib. Adağınızı yerine getirdin."

Abdulmuttalib hafifçe gülümsedi, ama gözleri nemliydi:

"Evet. İlahlar, bu gün yüz deve karşılığında oğlumu bana geri verdiler."

Tüccar, elindeki gümüşü tartarken homurdandı:

"Bu kadar laf yeter. İşimize bakalım. Şu Hanif'in lafları kafanızı karıştırmasin."

Kâbe ayakta, ticaret işliyor, ilahlar memnun. Daha ne istiyoruz?"

Kalabalık yavaş yavaş dağıldı. Abdulmuttalib bir süre daha Kâbe'nin taşlarına baktı. Sonra o da ağır adımlarla oradan uzaklaştı.

011. Fil Vakası

Basra limanında tüccarlar, Habeşistan'dan gelen gemilerin yüklerini boşaltırken birbirine eğilip fısıldıyordu:

"Bu yıl ticaret yolu Mekke'ye değil, Sana'ya dönecekmiş."

"Ebrehe, pazar için yürüyor," dedi biri, "ama Tanrı'nın adı her zamanki gibi bahanedir."

Konu her yerde aynıydı. Mekke yakınlarındaki hana uğrayan kervancılar da tedirgindi. Hanın gölgeğinde iki tüccar oturmuş, hurma dolu çuvalların yanında dinleniyordu. Ortada toprak bir testi, yanında iki bardak şerbet vardı. Uzaktan deve çanlarının sesi geliyordu.

Yaşlı olan başını kaldırıp kuzey rüzgârını içine çekti. Kokuyu alıyor musun? Deniz tuzu karışmış baharat... Bu rüzgâr her zaman bir haber getirir.

Genç tüccar merakla sordu: Hayırlı bir haber midir, yoksa uğursuzluk mu?

Yaşlı tüccarın kaşları çatıldı. Yemen'den geliyor. Ebrehe ordusunu topluyormuş.

Genç tüccar elindeki bardağı yavaşça yere bıraktı. Habeşli vali mi? Neden asker toplansın ki? Sana'da kilisesini yaptırdı, duydum. Kulleys adını vermişler, öyle muhteşemmiş ki, görenler hayran kalmış.

Yaşlı tüccar acı bir tebessümle başını salladı. Hayran kalmak başka, kıskanmak başka. Onun derdi bizim Kâbe. Şu gelen kervanları görüyor musun? Hindistan'dan baharat, Habeşistan'dan kumaş... Hepsi burada buluşuyor, oradan tüm Arabistan'a yayılıyor.

Genç tüccar, dedesini hatırladı. Dedem anlatırdı. Haşim zamanında başlamış bu ticaret. Şimdi Abdulmuttalib sürdürüyor. Kureyş zenginleşti, Mekke bölgenin kalbi oldu.

Yaşlı tüccar gözlerini kıstı. "İşte Ebrehe'yi rahatsız eden de bu. O muhteşem kiliseyi yaptı ama gelen giden yok. Hacılar yine Kâbe'ye akın ediyor, tüccarlar yine Mekke'ye."

Genç tüccarın yüzünde endişe belirdi. "Yani... O kiliseyi Kâbe'nin yerine geçirmek mi istiyor?"

Yaşlı tüccar başını salladı. "Öyle söyleniyor. Ticareti de, hacıları da oraya çekmek istiyor. Ama önce buradaki bereketi kurutması gerek."

İkisi de bir an sustu. Uzaktan deve çanları yeniden duyuldu, ama bu kez ses daha yakından, daha tedirgin ediciydi.

Genç tüccar sesini alçalttı. "Ya gelirse? Ordusuyla gelip Kâbe'yi yıkmaya kalkarsa?"

Yaşlı tüccar gözlerini ufka dikti. "O zaman göreceğiz. Taşların mı daha güçlü olduğunu, yoksa bizim inandıklarımızın mı. Ama şimdilik... Ticaret devam etmeli. Hindistan malları gelsin, baharat yüklensin, kervanlar yola çıksın."

Genç tüccar hâlâ tedirgindi. "Ya savaş çıkarsa?"

Yaşlı tüccar yerinden kalktı, cübbesini düzeltti. "Savaş her zaman çıkar evlat. Önemli olan, savaştan sonra da ticaretin devam etmesi. Şimdi işine bak. O mallar kendiliğinden satılmayacak."